

ΕΚΚΛΗΣΙΑ

ΕΠΙΣΗΜΟΝ ΔΕΛΤΙΟΝ ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

ΕΤΟΣ ΝΖ | ΤΕΥΧ. Α' | ΑΘΗΝΑΙ, Ι. ΓΕΝΝΑΔΙΟΥ 14, Τ 140-ΤΗΛ. 718-308 | 15 ΝΟΕΜΒΡΙΟΥ 1980 | ΑΡΙΘ. 22

Η ΜΟΥΣΙΚΗ

1. 'Ο Πλάτων εἰς τὴν «Πολιτείαν» αὐτοῦ λέγει περὶ Μουσικῆς, δίδων ἅμα καὶ τὸν ὀρισμὸν αὐτῆς, τὰ πράγματι θείας ἐμπνεύσεως λόγια: «Ἡ Μουσικὴ εἶναι νόμος ἡθικός. Δίδει ψυχὴν εἰς τὸ Σύμπαν, πτερά εἰς τὸν νοῦν, πτῆσιν εἰς τὴν φαντασίαν, τέρψιν εἰς τὴν ἀθυμίαν, φαιδρότητα καὶ ζῶν εἰς τὸ κάθε τι. Εἶναι ἡ οὐσία τῆς τάξεως καὶ ἄγει εἰς ὅ,τι εἶναι καλόν, δίκαιον καὶ ὠραῖον, τῶν ὁποίων εἶναι ἡ ἀόρατος, ἀλλ' ἐκθαμβωτικὴ, παθητικὴ καὶ αἰωνία μορφή». Οἱ θεῖοι οὗτοι λόγοι τοῦ θεοῦ τῶ ὄντι ἀνδρός, μοι ἐνέπνευσαν τὴν ἰδέαν νὰ ἐκθέσω ἐλάχιστα περὶ Μουσικῆς γενικῶς, ἄλλα μὲν δανεισθεὶς ἀπὸ τὴν γραφίδα σοφῶν ἀνδρῶν, ἄλλα δὲ καὶ ἐξ ἰδίας ὑποκειμενικῆς κρίσεως καὶ ἀντιλήψεως, ὅσον πενιχρᾶς καὶ ἀσημάντου παρὰ μὴ εἰδικοῦ μουσικολόγου καὶ ἂν εἶναι τὰ διατυπούμενα.

2. Τὸ θέμα συνάδει καὶ πρὸς τὸ μέγα γεγονός τῆς Γεννήσεως τοῦ Σωτῆρος Χριστοῦ, ἀποτελοῦν οἰονεὶ προεόρτιον γεῦσιν τῶν ἱερῶν ἁσμάτων τῶν Ἀκολουθιῶν τῆς Ἑορτῆς τῶν Χριστουγέννων. Οἱ ἤχοι τῆς ἐκκλησιαστικῆς μας φωνητικῆς μουσικῆς, κατὰ τὸ βυζαντινὸν τῆς μελωδίας πρότυπον, πού θὰ ἀκουσθοῦν εἰς ὅλους τοὺς ἱεροὺς Ναοὺς τῆς Ἑλληνικῆς Ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας, ἐμπνέουν τοὺς πιστοὺς καὶ παρακινοῦν τὰς ψυχὰς εἰς μετεωρισμοὺς θεῖους καὶ εἰς θρησκευτικοὺς ἐνθουσιασμοὺς καὶ συγκινήσεις ἀνεκφράστου ὠραιότητος. Αἱ αἰσθήσεις ἐδόθησαν εἰς τὸν ἄνθρωπον, τὸν δισυπόστατον, ἐκ πνεύ-

ματος καὶ ψυχῆς, διὰ νὰ τελειοποιῇ τὸ πνεῦμα αὐτοῦ καὶ νὰ ἀνάγῃ ἐκ τῶν αἰσθητηρίων ὀργάνων εἰς σφαῖρας οὐρανίους, ὥστε νὰ ἀποβαίῃ συνυμνωδὸς τῶν ἀγγέλων, τῶν ὑμνούντων ἐν λατρευτικῇ ἀφοσιώσει τὴν μεγαλοπρέπειαν τοῦ Ὑψίστου. Ἡ θρησκευτικὴ ψαλμωδία ἀνάγει τὸν πιστὸν ἐγγὺς τοῦ Θεοῦ, ἐμπνέουσα εἰς αὐτὸν εὐσέβειαν καὶ ἐνθερμον λατρείαν. Καὶ τοιοῦτοτρόπως ὁ πιστὸς διὰ τῆς ψαλμωδίας διαισθάνεται τὰ θαυμάσια μελωδήματα τῶν ἀγγέλων καὶ διὰ τῶν αἰσθησέων του λαμβάνει οὕτω γεῦσιν τινα τῆς πανσοφίας καὶ παντοδυναμίας τοῦ Δημιουργοῦ του!

3. Ἡ ἐκκλησιαστικὴ μας ψαλμωδία κάμνει τὸν σκεπτόμενον ἄνθρωπον νὰ ἀντιληφθῇ τὸ θέλημα τοῦ θεοῦ δώρου τοῦ ἀνθρώπου πού λέγεται «φωνή». Διότι ἡ «φωνή» εἶναι ἡ πηγὴ τῆς «μελωδίας». Ἀπὸ ὅλους τοὺς ἤχους πού θέλγουν τὴν ἀκοὴν τοῦ ἀνθρώπου, ἡ τελειότερα καὶ περισσότερον ἐντυπωσιακὴ καὶ ἐπιβλητικὴ εἶναι ἡ ἀνθρωπίνη «φωνή». Μὲ τὴν φωνὴν ἐκδηλώνομεν ὅλα τὰ συναισθήματα καὶ τὰς διαθέσεις τοῦ ψυχικοῦ μας κόσμου. Ὅπως ὁ ὀφθαλμὸς διακρίνει τὰ χρώματα, τὰ σχήματα καὶ ὅλα τὰ εἶδη τῶν μορφῶν τῆς φύσεως, οὕτω πῶς καὶ ἡ «φωνή», ἡ ἐκφράζουσα ἤχους καὶ λέξεις δονεῖ τὸ αὐτὸ τοῦ ἀνθρώπου, παράγουσα ἀνάλογα συναισθήματα, σύμφωνα μὲ τὸν τρόπον πού ἐκφράζονται φωνητικῶς αἱ λέξεις καὶ οἱ ἤχοι. Ὡς μαθηταὶ τῶν σχολείων Μέσης Παιδείας ἐδιδασκόμεθα ὅτι πέντε εἶναι αἱ

αίσθήσεις του ανθρώπου. Σήμερα η Ἐπιστήμη ηὔξησε τὸν ἀριθμὸν τῶν αἰσθήσεων.

4. Τὰ αἰσθητήρια ὄργανα, διὰ τῶν ὁποίων λαμβάνομεν γινῶσιν τῶν ἐξωτερικῶν ἀντικειμένων διὰ τῶν ἐρεθισμάτων ἐκάστου ὄργανου, κλιμακοῦνται καὶ ἀξιολογοῦνται ἀναλόγως τῆς συμβολῆς ἐκάστου ἐπὶ τοῦ ψυχικοῦ κόσμου τοῦ ἀνθρώπου. Οὕτως ἡ «ὄρασις» εἶναι εὐγενεστέρα τῆς «ὀσφρήσεως»· ἡ «ὀσφρησις» τῆς «ἀφῆς»· ἡ ἀφή τῆς «γεύσεως»· ἡ «γεῦσις» τῆς «κινήσεως»· ἡ «ἀκοή» τῆς «ὀράσεως» καὶ ἡ «φωνή» ἡ συντονίζουσα τὸ πρέπον τῆς δράσεως ἐκάστου αἰσθητηρίου ὄργανου. Καὶ αἱ ἑπτὰ αἰσθήσεις ἀποτελοῦν ἀρμονικὴν σύνθεσιν ἀνάλογον τῶν ἑπτὰ βασικῶν ἤχων τῆς μελωδίας. Δὲν εἶναι λοιπὸν ἀδικαιολόγητος ὁ ἰσχυρισμὸς τῶν φιλοσόφων καὶ ἰδία τοῦ Πλάτωνος, ὅτι ὅλη ἡ φύσις ἀποτελεῖ διὰ τῆς θαυμαστῆς ἀρμονίας ἐκφρασιν μουσικῆς μελωδίας. Πράγματι, τὸ ἄσμα τῶν πτηνῶν, ὁ ψίθυρος τῶν φύλλων, ὁ κυματισμὸς τῶν ὑδάτων, ἡ βοή τοῦ ἀνέμου παράγουν τόνους, διὰ τῶν ὁποίων ψάλλεται ἡ πανσοφία τῆς δημιουργίας, μάλιστα διὰ τῆς ἀρμονίας τῆς κινήσεως καὶ τῆς ἐκπάγλου ὠραιότητος τοῦ ἐκπεμπομένου διὰ τῶν οὐρανίων σωμάτων φωτός!

*

5. Ἡ Μουσικὴ δὲν ἀνήκει εἰς τὴν ὕλην καθ' ἑαυτήν, ἀλλ' εἶναι ὁ ἐκφραστικὸς τόνος τῆς μελωδίας τοῦ Σύμπαντος. Μέσα εἰς τὰς ψυχὰς τῶν ἀνθρώπων ὑπάρχει φύσει, ἔστω καὶ κρυπτόμενος, ὁ ἔρωσ πρὸς τοὺς μουσικούς τόνους. Γράφων τὴν στιγμὴν αὐτὴν τὸ ἄρθρον μου, ὁ νοῦς μου προσηλώνεται εἰς τὸ νόημα ἐκάστης λέξεως, ἐκάστης φράσεως. "Ὅμως μέσα μου αἱ ἰδέαι καὶ τὰ νοήματά μου ἠχοῦν εἰς τὴν «ἀκοήν» μου ὡς μέλη καὶ μελωδήματα, εὐθυμα ἢ μή, γλυκέα ἢ μή, ζωηρά ἢ μή, ἀναλόγως τῆς παλλομένης χορδῆς ἐντὸς τῆς καρδίας μου. Ἡ Μουσικὴ ἐνυπάρχει φύσει εἰς τὸν ἄνθρωπον, ἀλλὰ τότε μόνον ἐκδηλοῦται, ὅταν τὴν ψυχὴν τοῦ ἀνθρώπου διεγείρουν αἱ φωναὶ τοῦ καλλιεργημένου ψυχικῶς καὶ πνευματικῶς ἀνθρώπου. Πέραν τούτου, αἱ φωναὶ τῆς ψυχῆς δονοῦνται ἀφ' ἑαυτῶν εἰς τὸν θρησκευόντα ἄνθρω-

πον, ὅταν ἀκούη τὰς ᾠδὰς, τοὺς ὕμνους καὶ τὰ τροπάρια, διὰ τῶν ὁποίων ὑμνεῖται ὁ Πλάστης καὶ ἐν βαθείᾳ συγκινήσει ἐξαιτεῖται τὸ ἔλεος τοῦ πανοικτεῖρμονος Θεοῦ! Ὁ θρησκευόμενος, ὁ πιστὸς χριστιανὸς αἰσθάνεται τὸν ἑαυτὸν τοῦ μεταρσιούμενον ἐν ἐκστάσει, τὸ δὲ πνεῦμά του ἐγγίζον τὸν ἐπὶ τοῦ θρόνου καθήμενον τρισυπόστατον Θεόν! Καὶ ὡς ὁ Πέτρος ἐπὶ τοῦ ὄρους Θαβώρ, λέγει καὶ αὐτὸς ἐν τῇ καρδίᾳ του μυστικῶς καὶ «ἐν ἡσυχίᾳ»: «Καλὸν ἐστὶν ἡμᾶς ὧδε εἶναι» (Ματθ.17,4)! Καὶ ὁ Προφητὰναξ Δαυὶδ λέγει: «διηγήσομαι τὸ ὄνομά σου τοῖς ἀδελφοῖς μου, ἐν μέσῳ ἐκκλησίας ὑμνήσω σε», ὡς ἀπὸ προσώπου τοῦ Κυρίου. Καὶ προσθέτει: «Οἱ φοβούμενοι τὸν Κύριον, αἰνέσατε αὐτόν, ἅπαν τὸ σπέρμα Ἰακώβ, δοξάσατε αὐτόν» (Ψαλμ. 21,23-24).

6. Ἡ Μουσικὴ ἐκφράζεται μὲ τὸ ἄσμα. Ἄλλὰ τὸ ἄσμα εἶναι σύζευξις μουσικῆς καὶ Ποιήσεως. Ἐκ τῶν δύο τούτων παράγεται ὁ γλυκύτατος τόνος τῆς μελωδίας. Ἡ Μουσικὴ λοιπὸν ὀρθῶς ἐχαρκτηρίσθη ὡς ἡ Μητηρ τοῦ συναισθήματος καὶ κατ' ἀκολουθίαν καὶ ἡ Θεραπεινὴ τῆς Θρησκείας. Ἐκ τούτου καὶ ἡ Χριστιανικὴ Θρησκεία ἐξῆρε ἀπὸ τῆς ἀποστολικῆς ἐποχῆς τὸν ὕμνον, ὡς προϊόντα δὲ θρησκευτικῆς Ποιήσεως, τοὺς Ψαλμοὺς καὶ τὰς πνευματικὰς ᾠδὰς. Ὡς ἔγραφον ἐπ' εὐκαιρίᾳ καὶ ἄλλοτε «ἡ Ἐκκλησιαστικὴ Ποιήσις ἀποτελεῖ πράγματι προγονικὴν κληρονομίαν ἀνεκτίμητον καὶ θησαυρὸν ἀνυπολόγιστου ἀξίας, τὸν ὁποῖον ἡ ἐκχριστιανισθεῖσα Ἑλλάς δικαιούται νὰ προβάλλῃ μετὰ καυχήσεως, ὅπως ἀκριβῶς καὶ τὰ πνευματικὰ μεγαλουργήματα τῆς Ἑλληνικῆς Κλασικῆς Ἀρχαιότητος. Τὸ αὐτὸ Ἑλληνικὸν πνεῦμα, τὸ ὁποῖον ἐγέννησεν ἕνα Ὀρφέα καὶ ἐξέθρεψε τὸν Ὀμηρον καὶ τὸν Ἡσίοδον, τοὺς δημιουργοὺς δῆλον ὅτι τῆς Ἑπικῆς Ποιήσεως· τὸ Ἑλληνικὸν πνεῦμα, ὅπερ ἀνέδειξε τοὺς ἑπτὰ Λυρικοὺς, ἐπὶ κεφαλῆς τῶν ὁποίων ἴσταται ὁ θεῖος Πίνδαρος· τὸ Ἑλληνικὸν πνεῦμα, ὅπερ ἐνεπνεύσθη τὰς συγκινητικωτάτας συνθέσεις τῆς Δραματικῆς Ποιήσεως καὶ ὅλα τὰ εἶδη, τὰ ποικιλωτάτης ἀποχρώσεως τοῦ ποιητικοῦ λόγου· τὸ αὐτὸ Ἑλληνικὸν πνεῦμα δημιουργεῖ,

ὑπὸ τὴν θείαν ἔμπνευσιν τοῦ οὐρανοῦ Κιθαρῳδοῦ καὶ Λυτρωτοῦ καὶ τὴν νέαν Ἐκκλησιαστικὴν του ἤ Ἐκκλησιαστικὴν Ποίησιν. Ἡ νέα αὕτη μορφή Ποιήσεως, παρὰ τὴν διάφορον τεχνικὴν τῆς συνθέσεώς της, ἐν τούτοις πλείστα στοιχεῖα κοινὰ πρὸς τὴν ἀρχαίαν Ἑλληνικὴν Ποίησιν ἐμφανίζει καὶ ἄλλα ὑποκρύπτει, διὰ νὰ ἀποδειχθῇ καὶ φανερωθῇ καὶ ἐνταῦθα, ὅτι εἰς καὶ ὁ αὐτὸς εἶναι ὁ κινῶν τὴν «Φλογέρα τοῦ Βασιλεῦ» εἰς τὸ πέρασμα τῶν αἰῶνων. Οὗτος δὲ εἶναι ὁ μιμητὴς τῶν θείων ἔργων, ὁ ἄριστος καλλιτέχνης, ὁ καλλιεπὴς καὶ χρυσορρήμων, ὁ ὑπέροχος ἐνσαρκωτὴς τοῦ λόγου, ὁ Ἑλληγν! Ὁ Ἑλληγν — Ὁμηρος, ὁ Ἑλληγν — Πίνδαρος, ὁ Ἑλληγν — Ρωμανὸς ὁ Μελῳδός, ὁ νέος Πίνδαρος τῆς Ἐκκλησιαστικῆς Ποιήσεως. Ὁ Ἑλληγν ὑπὸ τὰ ποικίλα ὀνόματα καὶ ὑπὸ τὰς ποικίλας μεταμορφώσεις καὶ ἐμφανίσεις του! Ὁ αὐτὸς πρὸ καὶ μετὰ Χριστόν! Ὁ αὐτὸς καὶ ὅταν ὑμῆ τοὺς Ὀλυμπίους Θεοὺς του, καὶ ὅταν ψάλλῃ ἐν κατανύξει τὸν «Τρισάγιον»! (Κ. Μπόνη, Ἡ Ἑλληνικὴ Χριστιανικὴ Γραμματεία ἐν συγκρίσει πρὸς τὴν Δυτικὴν. Ἐν Ἀθήναις 1980 σ. 147 τῶν Πρακτικῶν τῆς Ἀκαδημίας καὶ Ἀνατύπου).

*

7. Ἡ ἐπὶ θύραις μεγίστη ἑορτὴ τῶν Χριστουγέννων ἐνέπνευσαν τὴν ἰδέαν τῆς συντάξεως τῶν ἀνωτέρω γραμμῶν. Πρὸς ἓνα σκοπὸν, ἵνα καὶ ἡμεῖς ἐν εὐλαβείᾳ σπεύσωμεν εἰς τοὺς ἱεροὺς Ναοὺς, ἵνα νυγῶμεν καὶ ἐν λατρευτικῇ κατανύξει ἀφιερῶσωμεν τὸν νοῦν καὶ τὴν καρδίαν μας εἰς τὰς θεοπνεύστους ᾠδὰς, τὰ ἱερά κείμενα τῶν Ἀγίων Γραφῶν, τὰς μεστὰς κατανύξεις ποιητικὰς ἀναφοράς τῶν ἱερῶν ὑμνογράφων τῆς Ἐκκλησίας μας καὶ μακρὰν τῶν πιεστικῶν μεριμνῶν τοῦ βίου, ἀφοσιωθῶμεν εἰς τὰ θεῖα νοήματα τῶν ὕμνων, διὰ τῶν ὁποίων ἐπισημαίνεται τὸ μέγα τῆς σωτηρίας ἡμῶν μυστήριον τῆς θείας οἰκονομίας διὰ τῆς ἐκ Παρθένου Γεννήσεως τοῦ Σωτῆρος τοῦ κόσμου. Εἶναι δῶρον τοῦ Θεοῦ δυσσερμήνευτον τὸ πόσον εἰσχωροῦν εἰς τὰ κατὰ βῆθρα τῆς ψυχῆς τῶν εὐσεβῶν αἰφωναί τῶν ψαλλομένων ὕμνων ποὺ προσπαθοῦν μὲ τὴν κατα-

νυκτικὴν μελωδίαν καὶ τὴν ποιητικὴν τῶν εὐμέλειαν, νὰ διερμηνεύσουν τὸ μέγα μυστήριον τῆς Γεννήσεως τοῦ Μεσσίου. Ἡ Μουσικὴ καὶ ἡ Ποίησις τῶν ἐκκλησιαστικῶν μας ὕμνων δονοῦν τὰς ψυχὰς, ὥστε νὰ πάλλωνται ἐκ συγκινήσεως καὶ νὰ αἰσθάνωνται οἷονεὶ ἀποκαλυπτομένην εἰς ἓνα ἕκαστον τῶν πιστῶν τὴν θείαν παντοδυναμίαν καὶ τὴν ἀγαθότητα τοῦ Θεοῦ. Τὸ Κοντάκιον τῆς ἑορτῆς τῶν Χριστουγέννων καὶ τὸ Ἀπολυτίκιον, οἱ Οἴκοι, τὰ Καθίσματα, τὰ Προσόμοια, τὰ Ἰδιόμελα, οἱ Κανόνες, τὰ Ἐξαποστειλάρια, τὰ ἱερά κείμενα τῶν Ἀγίων Γραφῶν, Π. καὶ Κ.Δ., πάντα ὁμοῦ εἶναι κατὰ τοιοῦτον τρόπον διατεταγμένα, ὥστε νὰ καταπλήσσουν, νὰ θέλγουν, νὰ φαιδρύνουν, ἀλλὰ καὶ νὰ δονοῦν ὅλας τὰς χορδὰς τῆς καρδίας εἰς τοιοῦτον σημεῖον, ὥστε νὰ κῆπτωμεν οἱ πιστοὶ ἐν ταπεινώσει πρὸ τοῦ λυτρωτικοῦ μυστηρίου τῆς σαρκώσεως τοῦ Υἱοῦ καὶ Λόγου τοῦ Θεοῦ πρὸς σωτηρίαν τοῦ κόσμου. Ἀλλὰ ὅλα τὰ προκαλούμενα ἐκ τῶν ψαλλομένων ἐν ταῖς Ἐκκλησιαστικαῖς ὕμνων συναισθήματα ποὺ συνδέουν μουσικὴν καὶ ποίησιν, ἐκφράζουσι κατὰ τρόπον ἀληθῶς ὑπέροχον καὶ θαυμαστὸν αὐτοὶ οὗτοι οἱ ὕμνοι, οὓς καὶ παραθέτομεν ἀποσπασματικῶς πρὸς προετοιμασίαν ἡμῶν διὰ τὴν εὐλαβῆ ὑποδοχὴν τοῦ γεννηθέντος ἐν Βηθλεὲμ Χριστοῦ.

8. Ὁ Ρωμανὸς ὁ Μελῳδός, ὁ δικαίως κληθεὶς Πίνδαρος τῆς ρυθμικῆς ἐκκλησιαστικῆς ποιήσεως, διακηρύττει διὰ τοῦ Κοντακίου τῆς Γεννήσεως τοῦ Χριστοῦ τὸ ὑπερφυῆς ἀποκαλυπτικὸν γεγονός, ὡς ἐξῆς:

«Ἡ παρθένος σήμερον / τὸν ὑπερούσιον τίκτει / καὶ ἡ γῆ τὸ σπῆλαιον / τῷ ἀπροσίτῳ προσάγει. / Ἄγγελοι μετὰ ποιμένων / δοξολογοῦσι, / Μάγοι δὲ μετὰ ἀστέρος ὁδοιποροῦσιν / δι' ἡμᾶς γὰρ ἐγεννήθη / παιδίον νέον, ὁ πρὸ αἰῶνων Θεός».

Ποῖος δὲν συγκινεῖται ἀκούων τὰ Καθίσματα τοῦ ὄρθρου, ἐξ ὧν τὸ πρῶτον καλεῖ τοὺς πιστοὺς, λέγον: «Δεῦτε ἴδωμεν πιστοὶ ποῦ ἐγεννήθη ὁ Χριστός / ἀκολουθήσωμεν λοιπόν, ἔνθα ὀδεύει ὁ ἀστὴρ, / μετὰ τῶν μάγων ἀνατολῆς τῶν βασιλέων. / Ἄγγελοι

Η Β' ΟΙΚΟΥΜΕΝΙΚΗ ΣΥΝΟΔΟΣ

Ἐπὶ τῇ 1600ετῇ ἐπετείῳ αὐτῆς.

Τὸν προσεχῆ μῆνα Μαΐον συμπληροῦνται 1600 ἔτη ἀπὸ τῆς συγκροτήσεως τῆς Β' Οἰκουμενικῆς Συνόδου, συνελθούσης ἐν Κωνσταντινουπόλει τὸ ἔτος 381. Καὶ τὴν μεγάλην ταύτην συνοδικὴν ἐπέτειον θὰ ἐορτάσῃ προεπὶ τῆς ἁγιοπάτερης Ὁρθόδοξης Ἐκκλησίας ἡμῶν, ἀναμνησκομένη τῆς πολυτίμου προσφορᾶς τῆς Συνόδου ταύτης ἰδίως εἰς τὸν δογματικὸν καθορισμὸν τῆς ἀρχαίας Ἐκκλησίας. Οὕτω, μετὰ τῶν ἄλλων, ἡ Δ. Ἱερά Σύνοδος τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος ἀπεφάσισεν ἤδη νὰ ἀφιερῶσιν τὸ «Ἐκκλησιαστικὸν Ἡμερολόγιον» αὐτῆς τοῦ ἔτους 1981 εἰς τὴν Β' Οἰκουμενικὴν Σύνοδον. Γενικῶς περὶ τῶν Οἰκουμενικῶν Συνόδων δέον ἐκ προοιμίου νὰ παρατηρηθῆ, ὅτι εἰς ταύτας κορυφῶνται συγκεντρούμενος ὁ καθόλου συνοδικὸς τῆς Ἐκκλησίας θεσμός, καθ' ὅτι ἀποτελοῦσιν αὐταὶ τὴν τελείαν ἔκφρασιν τοῦ ἐπικρατοῦντος ἐν τῇ Ὁρθόδοξῃ πνεύματος τῆς συνοδικότητος, ὡς καὶ τὴν πραγματοποίησιν αὐτῆς. Ὡς τοιαῦτα δὲ ἀπέβησαν ἡ ὑψίστη διοικητικὴ, νομοθετικὴ, δικαστικὴ καὶ διδασκτικὴ ἀρχὴ καὶ αὐθεντία ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ. Ἰδίως δὲ χρησιμεύουσιν αἱ Οἰκουμενικαὶ Σύνοδοι ὡς τὸ ὑπέρτατον ἐκκλησιαστικὸν ὄργανον τῆς διατυπώσεως τῆς δογματικῆς διδασκαλίας τῆς Ἐκκλησίας καὶ τῆς ἐπιβολῆς πανταχοῦ καὶ πάντοτε τῆς κοινῆς καὶ ὁμοιομόρφου Παραδόσεως αὐτῆς, ἔτι δὲ τοῦ καθορισμοῦ τῆς θείας λατρείας, τῶν ἡθῶν, τῆς ὀργανώσεως καὶ τοῦ πολιτεύματος καθόλου τῆς Ἐκκλησίας, πρὸ πάντων δὲ τῆς καταπολεμήσεως τῶν διαφόρων αἱρέσεων καὶ τῆς διαφυλάξεως τῆς ἐκκλησιαστικῆς ἐνότητος, τῆς ἐδραζομένης ἐπὶ τῆς δογματικῆς ἐνότητος. Λόγω δὲ τῆς ἀναγωγῆς τῆς πρώτης ἀρχῆς αὐτῶν εἰς τὴν Ἀποστολικὴν Σύνοδον ἐθεωρήθησαν ἔκπαλαι αἱ Οἰκουμενικαὶ

Σύνοδοι ὡς ἀποτελοῦσαι θεσμὸν ἀποστολικόν, μετὰ θείου κέρους ἀποφαινόμεναι κυρίως ἐπὶ τῶν ζητημάτων τῆς πίστεως ἐν Ἁγίῳ Πνεύματι. Τοῦτο ἀκριβῶς ἐξέφραζον καὶ οἱ μετέχοντες αὐτῶν ἱεροὶ Πατέρες διὰ τοῦ ἀποστολικοῦ «ἔδοξε τῷ Ἁγίῳ Πνεύματι καὶ ἡμῖν», μιμούμενοι τὸ παράδειγμα τῶν ἁγίων Ἀποστόλων. Μετὰ αὐτῶν συγκαταλέγεται καὶ ἡ ἄγουσα τὴν 1600στὴν ἐπέτειον αὐτῆς Β' Οἰκουμενικὴ Σύνοδος, εἰς τὴν ὁποίαν ἀφιερῶνται τὸ ἐπόμενον σύντομον σημεῖωμα.

Ὡς γνωστόν, ἡ Β' Οἰκουμενικὴ Σύνοδος συνεκλήθη ὑπὸ τοῦ Βυζαντινοῦ αυτοκράτορος Μ. Θεοδοσίου ἐν Κωνσταντινουπόλει ἀπὸ τοῦ μηνὸς Μαΐου μέχρι 30 Ἰουλίου τοῦ ἔτους 381 κυρίως ὡς γενικὴ Σύνοδος μόνον τοῦ ἀνατολικοῦ Βυζαντινοῦ κράτους, ἀλλ' ἀνεγνωρίσθη μετὰ ταῦτα ὡς οἰκουμενικὴ καὶ ὑπὸ τῆς Δυτικῆς Ἐκκλησίας, ἔτι δὲ καὶ ὑπὸ τῶν Πατέρων τῆς Δ' Οἰκουμενικῆς Συνόδου καὶ τῆς καθολικῆς ἐκκλησιαστικῆς συνειδήσεως διὰ τὸ σπουδαιότατον δογματικὸν ἔργον αὐτῆς. Τῆς Συνόδου ταύτης μετέσχον 150 ἀνατολικοὶ ἐπίσκοποι, μετὰ τῶν ὁποίων διεπρεπον ὁ Ἀντιοχείας Μελέτιος, ὁ Γρηγόριος Ναζιανζηνός, ὁ Κωνσταντινουπόλεως Νεκτάριος, ὁ Ἀλεξανδρείας Τιμόθεος, ὁ Ἱεροσολύμων Κύριλλος, ὁ Ἰκονίου Ἀμφιλόχιος, ὁ Γρηγόριος Νύσσης, ὁ Καισαρείας (τῆς Παλαιστίνης) Γελάσιος, ὁ Καισαρείας (τῆς Καππαδοκίας) Ἑλλάδιος, ὁ Θεσσαλονίκης Ἀ(σ)χόλιος, ὁ Ταρσοῦ Διόδωρος, ὁ Σεβαστείας Πέτρος, ὁ Λαοδικείας Πελάγιος, ὁ Ἐδέσσης Εὐλόγιος καὶ ἕτεροι πλείστοι τῆς ἀρετῆς ἀθληταί· ἐπὶ πλέον δ' οὗτοι «ἦσαν ἄνδρες ἀξιάγαστοι καὶ ζήλου θεοῦ καὶ σοφίας ἀνάπλευοι», ὡς μαρτυρεῖ ὁ Θεοδώρητος.

ὕμνοῦσιν ἀκαταπαύστως ἐκεῖ· / ποιμένες ἀγραυλοῦσιν ὠδὴν ἐπάξιον. / Δόξα ἐν Ὑψίστοις λέγοντες / τῷ σήμερον ἐν Σπηλαίῳ τεχθέντι / ἐκ τῆς Παρθένου καὶ Θεοτόκου / ἐν Βηθλεὲμ τῆς Ἰουδαίας»!

Ποῖος δὲν συγκινεῖται ἀκούων ἐκ τοῦ Κανόνος τὴν ἀρχὴν τῆς α' Ὠδῆς Κοσμά τοῦ Μαΐουμα: «Χριστὸς γεννᾶται, δοξάσατε· Χριστὸς ἐξ οὐρανῶν ἀπαντήσατε· Χριστὸς ἐπὶ γῆς, ὑψώθητε· ἔσατε τῷ Κυρίῳ πᾶσα ἡ γῆ, καὶ ἐν εὐφροσύνῃ ἀνυμνήσατε λαοί, ὅτι δεδόξασται»!

9. Γεύσεως χάριν πνευματικῆς παρεθεσαμεν τὰ τρία κατ' ἐξοχὴν ἀποκαλυπτικὰ

τοῦ μυστηρίου τῶν Χριστουγέννων τροπάρια, ἵνα προγεύμενοι τὴν χάριν τῶν νοημάτων, προετοιμάσωμεν ἑαυτοὺς εἰς εὐλαβικὴν προσκύνησιν τοῦ ἐν Βηθλεὲμ τεχθέντος Χριστοῦ πρὸς σωτηρίαν τοῦ κόσμου. Ἡ μελωδία τῆς βυζαντινῆς μας μουσικῆς καὶ ἡ ρυθμικὴ ποιητικὴ ἔκφρασις τῶν ἀληθειῶν τῆς Πίστεώς μας, εἴθε νὰ ἀποβοῦν καὶ δι' ἡμᾶς πάντας κίνητρα εὐσεβείας εἰς προετοιμασίαν τῆς μετὰ τοῦ Γεννηθέντος Χριστοῦ Κοινωνίας. Τῆς Θείας Κοινωνίας!

ΚΩΝ. Γ. ΜΠΙΟΝΗΣ

Ἀκαδημαϊκός

Ὁμότιμος Καθηγητὴς τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν

Τὴν σύγκλησιν τῆς Β' Οἰκουμενικῆς Συνόδου ἐπέβαλεν ἢ μετὰ τὴν Α' Οἰκουμενικὴν Σύνοδον δημιουργηθεῖσα πολυτάραχος κατάστασις ἐν τῇ ἀρχαίᾳ Ἐκκλησίᾳ, ἐν τῇ ὁποίᾳ οἱ καταδικασθέντες ὑπ' ἐκείνης μεγάλοι αἵρετικοὶ Ἀρειανοὶ ποικίλων ἀποχρώσεων διεξῆγον συνεχῶς σφοδροὺς ἀγῶνας πρὸς ἐπικράτησιν καὶ ἐπιβολὴν τῆς αἱρέσεώς των, ἀνατροπὴν δὲ τῶν δεδογμένων ἐν τῇ Α' Οἰκουμενικῇ Συνόδῳ. Ἀλλὰ πρὸς τούτοις ἀνεφάνησαν καὶ νέοι αἱρετικοί, ὡς οἱ Πνευματομάχοι ἢ Μακεδονιανοί, ὑπὸ τὸν αἱρεσιάρχη Μακεδόσιον Κωνσταντινουπόλεως, οἱ Ἡμιαρειανοί, ὁ Ἀπολλινάριος Λαοδικείας, ὁ Σαβέλλιος Πτολεμαίδος, ὁ Μάρκελλος Ἀγκύρας, ὁ Φωτεινὸς Σιριμίου, ὁ Εὐνόμιος Κυζίκου μετὰ τοῦ διδασκάλου του Ἀετίου, ὁ Εὐδόξιος Κωνσταντινουπόλεως, ὁ Παῦλος Σαμοσατεὺς καὶ ἄλλοι. Τὰς αἱρετικὰς διδασκαλίας πάντων τούτων κατεδίκασεν ἡ Β' Οἰκουμενικὴ Σύνοδος καὶ διετύπωσε πλατύτερον, πληρέστερον καὶ ἀκριβέστερον τὸ ἱερὸν Σύμβολον τῆς πίστεως ἡμῶν, τὸ ἐπονομαζόμενον «Σύμβολον Νικαίας - Κωνσταντινουπόλεως», ἐπειδὴ τὰ μὲν ἑπτὰ πρῶτα ἄρθρα αὐτοῦ συντάχθησαν ὑπὸ τῆς Α' ἐν Νικαίᾳ Οἰκουμενικῆς Συνόδου τῷ 325, ἐναντίον τῆς ἐπὶ μακρὸν συνταραξάσης τὴν ἀρχαίαν Ἐκκλησίαν μεγάλης αἱρέσεως τοῦ Ἀρειανισμοῦ, τῆς ἀρνησαμένης τὴν θεότητα τοῦ δευτέρου προσώπου τῆς Ἁγίας Τριάδος, τὰ δὲ πέντε τελευταῖα ἄρθρα ὑπὸ τῆς παρούσης Β' Οἰκουμενικῆς Συνόδου, ἐναντίον τῆς ἀρνησαμένης τὴν θεότητα τοῦ τρίτου προσώπου τῆς Ἁγίας Τριάδος Πνευματομαχίας καὶ τῶν ἄλλων ὡς ἄνω αἱρέσεων, ἀπασῶν λειψάνων τοῦ Ἀρειανισμοῦ.

Ἡ συμπλήρωσις καὶ ἐπικύρωσις τοῦ Συμβόλου τῆς Νικαίας ἐκρίθη ὡς ἀπόλυτος ἀναγκαία καὶ ἐπιβεβλημένη, διότι καὶ μετὰ τὴν Α' Οἰκουμενικὴν Σύνοδον ἐξηκολούθει διαδιδομένη καὶ συνταράσσουσα τὴν Ἐκκλησίαν ἡ Ἀρειανικὴ αἵρεσις ὑπὸ διαφόρους παραλλαγὰς καὶ προσωνυμίας, ὡς εἶπομεν, καὶ μάλιστα τὴν περισσότερον γνωστὴν ὑπὸ τὸ ὄνομα τοῦ Ἡμιαρειανισμοῦ, ὑπὸ τῶν φανατικῶν ὁπαδῶν τοῦ ὁποίου ἠθετήθη τὸ Σύμβολον τῆς Νικαίας καὶ ἐτίθεντο εἰς κυκλοφορίαν νέα σύμβολα καὶ ἐκθέσεις πίστεως, οἷτω δὲ ἐδημιουργήθη «λαβύρινθος ἐκθέσεων» καὶ μεγάλη δογματικὴ σύγχυσις, τὴν ὁποίαν ἐπέτεινον οἱ ἀνωτέρω μνημονευθέντες νέοι αἱρετικοί. Μεταξὺ αὐτῶν ἰδιαίτερας μνείας ἀξιοὶ εἶναι οἱ «Πνευματομάχοι» ἢ «Μακεδονιανοί», οἵτινες ἠρνοῦντο τὴν θεότητα τοῦ Ἁγίου Πνεύματος, θεωροῦντες αὐτὸ «κτίσμα καὶ οὐ Θεόν, οὐδ' ὁμοούσιον τῷ Πατρὶ καὶ τῷ Υἱῷ». Καθ' ὅσον ἐν Νικαίᾳ εἶχεν ἀνακηρυχθῆ μὲν ἡ ὁμοουσιότης τοῦ Υἱοῦ πρὸς τὸν Πατέρα, οὐχὶ δ' ὅμως καὶ ἡ ὁμοουσιότης τοῦ Ἁγίου Πνεύματος, καὶ ἐπομένως ἐπεβάλλετο ὅπως καθορισθῆ ἐπακριβῶς ἡ θέσις τοῦ Ἁγίου Πνεύματος ἐν τῇ Ἁγίᾳ Τριάδι. Ἐνόητον δ' ὅτι πρῶτοι Πνευματομάχοι ἐγένοντο οἱ Ἀρειανοὶ καὶ εἶτα οἱ Ἡμιαρειανοὶ καὶ πρὸ πάντων οἱ Ὀμοιοουσιανοί, ἐφ' ὅσον δεχόμενοι οὗτοι τὸν Υἱὸν ὡς κτίσμα, ἐδέχοντο πολλῶ μᾶλλον καὶ τὸ Ἅγιον Πνεῦμα ὡς κτίσμα ἢ, κατὰ τὸν Ἐπιφάνιον, «τὸ Ἅγιον Πνεῦμα κτίσμα πάλιν κτίσματός φασιν εἶναι».

Ἐντεῦθεν κατὰ τῆς Πνευματομαχίας ἡ Β' Οἰκουμενικὴ Σύνοδος διετύπωσε τὸ ὄγδοον ἄρθρον τοῦ ἱεροῦ Συμβόλου, δι' οὗ ὤριξε πίστιν «καὶ εἰς τὸ Πνεῦμα τὸ Ἅγιον, τὸ κύριον, τὸ ζωοποιόν, τὸ ἐκ τοῦ Πατρὸς ἐκπορευόμενον, τὸ σὺν Πατρὶ καὶ Υἱῷ συμπροσκυνούμενον καὶ συνδοξαζόμενον, τὸ λαλῆσαν διὰ τῶν προφητῶν». Εἶναι φανερόν, ὅτι τὸ περιεχόμενον τοῦ ἄρθρου τούτου προήλθε στηριχθὲν ἐπὶ τῆς Ἁγίας Γραφῆς, συντεθὲν ἐκ λέξεων, φράσεων καὶ ἐννοιῶν αὐτῆς. Οὕτως ἡ μὲν λέξις «κύριον» ἐλήφθη ἐκ Β' Κορ. 3, 17-18, ἡ δὲ λέξις «ζωοποιόν» ἐλήφθη ἐξ Ἰωάν. 6:63, Ρωμ. 8:2 καὶ Β' Κορ. 3:6. Ἐπειτα ἡ περιφρασις φράσις «ἐκ τοῦ Πατρὸς ἐκπορευόμενον» ἐλήφθη ἐκ τοῦ κλασσικοῦ χωρίου Ἰωάν. 15:26: «τὸ Πνεῦμα τῆς ἀληθείας, ὃ παρὰ τοῦ Πατρὸς ἐκπορεύεται», ἀντικαταθεθεῖς μόνον τῆς προθέσεως «παρὰ» διὰ τῆς «ἐκ», πιθανῶς ἐπὶ τῇ βάσει τοῦ Α' Κορ. 2, 12: «ἐλάβομεν τὸ Πνεῦμα τὸ ἐκ τοῦ Θεοῦ». Προφανῶς οὔτε εἰς τὸ κείμενον τοῦ εὐαγγελιστοῦ Ἰωάννου, οὔτε εἰς τὸ τοῦ Συμβόλου ὑπάρχει τὸ λατινικὸν «καὶ ἐκ τοῦ Υἱοῦ» (Filioque), ἀλλ' οὐδ' ἀποσκίασμα αὐτοῦ. Ἡ ξένη πρὸς τὴν Ἁγίαν Γραφὴν καὶ τὴν Ἀποστολικὴν Παράδοσιν ἀντικανονικὴ εἰς τὸ Σύμβολον προσθήκη αὐτῆ ἀπετολήθη βραδύτερον ἐν τῇ Δύσει, ἀλλὰ κατεπολεμήθη ἐν τῇ Ὀρθοδόξῳ Ἀνατολῇ. Περαιτέρω ἡ Σύνοδος, ἀποφυγοῦσα τὸν παρεξηγηθέντα μονολεκτικὸν ὄρον «ὁμοούσιον», συμφώνως πρὸς τὴν συνδιαλεκτικὴν τάσιν αὐτῆς ὅπως προσεταιρισθῆ τοὺς Πνευματομάχους, ἐχρησιμοποίησεν ἀντ' αὐτοῦ τὴν περιφρασίαν «σὺν Πατρὶ καὶ Υἱῷ συμπροσκυνούμενον καὶ συνδοξαζόμενον», διὰ τῆς ὁποίας, ὡς καὶ διὰ τῶν προηγουμένων, διδάσκει τὴν ὁμοουσιότητα τοῦ τρίτου προσώπου πρὸς τὰ δύο πρῶτα πρόσωπα τῆς Ἁγίας Τριάδος. Κατ' ἐννοιαν ἡ φράσις ἐστηρίχθη ἐπὶ τῆς Ἁγίας Γραφῆς καὶ τῆς Ἱερᾶς Παραδόσεως. Ἡ δὲ τελευταία φράσις «λαλήσαν διὰ τῶν προφητῶν» ἐστηρίχθη ἐπὶ τοῦ Β' Πέτρο, 1, 21: «ὑπὸ Πνεύματος Ἁγίου φερόμενοι ἐλάλησαν οἱ ἅγιοι τοῦ Θεοῦ ἄνθρωποι», ὡς καὶ γενικώτερον ἐπὶ τοῦ ἀρχεγόνου χριστιανικοῦ κηρύγματος. Γενικώτερον διὰ τοῦ ἄρθρου τούτου, ὡς καὶ διὰ τῆς συνοδικῆς ἐπιστολῆς πρὸς τοὺς ἐν Ῥώμῃ συναθροισθέντας ἐν συνόδῳ ἐπισκόπους ἡ Σύνοδος ἐξέφρασε πίστιν «εἰς τὸ ὄνομα τοῦ Πατρὸς καὶ τοῦ Υἱοῦ καὶ τοῦ Ἁγίου Πνεύματος, δὴλα δὴ θεότητος καὶ δυναμείως καὶ οὐσίας μιᾶς τοῦ Πατρὸς καὶ τοῦ Υἱοῦ καὶ τοῦ Ἁγίου Πνεύματος πιστευομένης, ὁμοτίμου τε τῆς ἀξίας καὶ συναϊδίου τῆς βασιλείας, ἐν τρισὶ τελειόταταις ὑποστάσεσιν, ἤγουν τρισὶ τελείοις προσώποις, ὡς μήτε τὴν Σαβελλίου νόσον χώραν λαβεῖν, συγχεόμενον τῶν ὑποστάσεων, εἴτ' οὖν τῶν ἰδιοτήτων ἀναιρουμένων, μήτε μὴν τὴν Εὐνομιανῶν καὶ Ἀρειανῶν καὶ Πνευματομάχων βλασφημίαν ἰσχύειν, τῆς οὐσίας ἢ τῆς φύσεως ἢ τῆς θεότητος τεμονόμενης καὶ τῆ ἀκτίστω καὶ ὁμοουσίῳ καὶ συναϊδίῳ Τριάδι μεταγενεστέρως τινὸς ἢ κτιστῆς ἢ ἑτερουσίου φύσεως ἐπαγομένης».

Ἀλλὰ διὰ τὴν ὁλοκλήρωσιν τοῦ Τριαδικοῦ δόγματος παρέστη ἀνάγκη ὅπως ἀναμορφωθῶσι καὶ συμ-

πληρωθῶσι καὶ τὰ ὑπὸ τῆς Α' Οἰκουμενικῆς Συνόδου συνταχθέντα ἑπτὰ πρῶτα ἄρθρα τοῦ ἱεροῦ Συμβόλου πρὸς ἐξουδετέρωσιν ἰδίως τῶν μετὰ τὴν Σύνοδον ἐκείνην ἐμφανισθεισῶν καὶ ἀνωτέρω μνημονευθεισῶν νέων αἰρέσεων, δι' εὐαριθμῶν προσθαφαιρέσεων καὶ μεταβολῶν, ἐπενεχθεισῶν ἐν τῷ ἀρχικῷ κειμένῳ τοῦ Συμβόλου. Αἱ σπουδαιότεραι τούτων εἶναι αἱ ἐπόμεναι: «ποιητὴν οὐρανοῦ καὶ γῆς», κατὰ τῶν Μαρκιωνιτῶν, τῶν Μανιχαίων, καὶ ἰδίως τοῦ Ἐρμογένους, δεχομένων τὴν ἕλην αἰωνίαν· «πρὸ πάντων τῶν αἰώνων», κατὰ τῶν ἀλλότρια δοξαζόντων Σαβελλίου, Μαρκέλλου Ἀγκύρας, Φωτεινοῦ Σιριμίου καὶ Εὐνομίου· «ἐκ Πνεύματος Ἁγίου καὶ Μαρίας τῆς παρθένου», κατὰ τῶν Ἀπολλιναριστῶν· «σταυρωθέντα τε ὑπὲρ ἡμῶν ἐπὶ Ποντίου Πιλάτου καὶ ταφέντα», ὁμοίως κατὰ τῶν Ἀπολλιναριστῶν καὶ πρὸς συμπλήρωσιν τοῦ οἰκείου ἄρθρου τῆς Νικαίας· «καθεζόμενον ἐκ δεξιῶν τοῦ Πατρὸς» καὶ «οὐ τῆς βασιλείας οὐκ ἔσται τέλος», κατὰ τῶν δεχομένων τέλος τῆς βασιλείας τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ Μαρκέλλου Ἀγκύρας καὶ Φωτεινοῦ Σιριμίου, τοῦ ἀρνούμενου συνάμα καὶ τὴν αἰωνίαν ὑπαρξιν αὐτοῦ ὡς Θεανθρώπου· σημειωτέον ὅτι τὸ «οὐ τῆς βασιλείας οὐκ ἔσται τέλος» παρέλαβεν ἡ Σύνοδος ἐκ τοῦ Λουκ. 1:33. Πρὸς τούτοις αὕτη παρέλειπε τὴν καλυπτομένην ὑπὸ τοῦ ὄρου «ὁμοούσιον» φράσιν τῆς ἐν Νικαίᾳ Συνόδου «ἐκ τῆς οὐσίας τοῦ Πατρὸς», κυρίως πρὸς ἀποφυγὴν παρερμηνείας αὐτῆς ὑπὸ τοῦ Σαβελλιανισμοῦ· ὁμοίως παρέλειπε καὶ τὴν τῆς Νικαίας φράσιν «Θεὸν ἐκ Θεοῦ» ὡς περιττήν, ἐφ' ὅσον ὑπάρχει ἡ φράσις: «Θεὸν ἀληθινὸν ἐκ Θεοῦ ἀληθινοῦ». Αἱ ὑπόλοιποι μικραὶ μεταβολαὶ ἐν τῷ κειμένῳ τοῦ Συμβόλου τῆς Νικαίας ἔχουσι μᾶλλον φιλολογικὸν χαρακτῆρα.

Ἐν τέλει ἡ Β' Οἰκουμενικὴ Σύνοδος, πρὸς ταῖς ἀνωτέρω προσθαφαιρέσεσι, συνέταξε καὶ προσέθηκεν εἰς τὸ ἱερὸν Σύμβολον τὰ τέσσαρα τελευταῖα ἄρθρα αὐτοῦ, ἦτοι τὸ ἕνατον, δέκατον, ἐνδέκατον καὶ δωδέκατον, δι' ὧν καθώρισε πίστιν «εἰς μίαν, ἁγίαν, καθολικὴν καὶ ἀποστολικὴν Ἐκκλησίαν, ἐν βάπτισμα εἰς ἄφεσιν ἁμαρτιῶν, ἀνάστασιν νεκρῶν καὶ ζωὴν τοῦ μέλλοντος αἰῶνος». Οὕτω δὲ συμπληρωθὲν ἐσφραγίσθη τὸ «Σύμβολον Νικαίας - Κωνσταντινουπόλεως», περὶ τοῦ ὁποίου ἡ Ἐκκλησία ψάλλει: «Ὅλην συγκροτήσαντες τὴν τῆς ψυχῆς ἐπιστήμην, καὶ τῷ θεῷ Πνεύματι συνδιασκεψάμενοι τὸ μακάριον καὶ σεπτὸν Σύμβολον οἱ σεπτοὶ Πατέρες θεογράφως διεχάραξαν, ἐν ᾧ σαφέστατα τῷ Γεγεννηκότῳ συνάναρχον τὸν Λόγον ἐκδιδάσκουσι καὶ παναληθῶς ὁμοούσιον, ταῖς τῶν Ἀποστόλων ἐπόμενοι προδήλως διδασκαίς... ἄνωθεν λαβόντες τὴν τούτων ἀποκάλυψιν σαφῶς καὶ φωτισθέντες ἐξέθεντο ὄρον θεοδίδακτον». Ἐπὶ τούτοις ἡ Σύνοδος κατεδίκασε καὶ ἀνεθεμάτισε διὰ τοῦ πρώτου κανόνος αὐτῆς, «πᾶσαν αἵρεσιν, καὶ εἰδικῶς τὴν τῶν Εὐνομιανῶν, εἴτ' οὖν Ἀνομοίων, καὶ τὴν τῶν Ἀρειανῶν, εἴτ' οὖν Εὐδοξιανῶν, καὶ τὴν τῶν Ἡμιαρειῶν, εἴτ' οὖν Πνευματομάχων, καὶ τὴν τῶν Σαβελλιανῶν, καὶ τὴν τῶν Μαρκελλιανῶν, καὶ τὴν τῶν Φωτεινιανῶν, καὶ τὴν τῶν Ἀπολλιναριστῶν. Ὅμοίως διὰ τοῦ αὐτοῦ Κανόνος ὥ-

ρισε «μὴ ἀθετεῖσθαι τὴν πίστιν τῶν Πατέρων τῶν τριακοσίων δέκα ὀκτώ, τῶν ἐν Νικαίᾳ τῆς Βιθυνίας συνελθόντων, ἀλλὰ μένειν ἐκείνην κυρίαν» ὡς γνωστόν, τὴν ἀπαγόρευσιν ταύτην ἐπανέλαβον πᾶσαι αἱ ἐπακολουθήσασαι Οἰκουμενικαὶ Σύνοδοι. Ἐκ τῶν ὑπολοίπων ἕξ κανόνων, τῶν ἐκδοθέντων ὑπὸ τῆς Β' Οἰκουμενικῆς Συνόδου, μνημονεύομεν συντόμως ἐνταῦθα τὸν δεύτερον, τὸν ἀπαγορεύοντα πᾶσαν ὑπερῶριον ἀντικανονικὴν ἐπέμβασιν εἰς ξένας ἐκκλησιαστικὰς δικιήσεις, ἐκάστη τῶν ὁποίων εἶναι ἀρμόδια καὶ κυρία νὰ ρυθμίζῃ τὰ καθ' ἑαυτὴν τὸν τρίτον, τὸν ἀποδίδοντα εἰς τὸν Πατριάρχην Κωνσταντινουπόλεως τὰ δεύτερα «πρεσβεῖα τῆς τιμῆς μετὰ τὸν τῆς Ρώμης ἐπίσκοπον, διὰ τὸ εἶναι αὐτὴν νέαν Ῥώμην» τὸν πέμπτον, τὸν κυροῦντα τὸν τόμον πίστεως τῶν Λυτικῶν, συνελθόντων εἰς τοπικὴν Σύνοδον ἐν Ῥώμῃ τῷ 369, ἐκεῖθεν δὲ πεμφθέντα εἰς Ἀντιόχειαν καὶ υἰοθετηθέντα ὑπὸ τῆς ἐν αὐτῇ συνελευθούσης τῷ 378 τοπικῆς Συνόδου· δύο ἀποσπάσματα τοῦ ἕκτου κανόνος, ἐξ ὧν τὸ μὲν πρῶτον παρέχει τὴν ἔννοιαν τοῦ αἰρετικοῦ, τὸ δὲ δεύτερον ὀρίζει τὸ ἀρμόδιον σῶμα, ἐνώπιον τοῦ ὁποίου μόνον ἐπιτρέπεται «ἐνίστασθαι τὰς κατηγορίας» καὶ τὸν ἕβδομον κανόνα, τὸν καθορίζοντα τὸν τρόπον τῆς παραδοχῆς τῶν ἐπιστρέφόντων εἰς τὴν Ὀρθοδοξίαν ἀρχαίων αἰρετικῶν, ὃν καὶ ἡ Πενθέκτη Σύνοδος παρέλαβεν ἐν τῷ 95 κανόνι αὐτῆς.

Τοιοῦτοτρόπως ὠλοκληρώθη τὸ ἔργον καὶ ἰδίως ὁ δογματικὸς καθορισμὸς τῆς Β' Οἰκουμενικῆς Συνόδου, πρὸ πάντων δὲ συνετελέσθη καὶ συνεκλείσθη τὸ θεμελιωδέστατον χριστιανικὸν δόγμα περὶ τῆς Ἁγίας Τριάδος, καὶ γενικῶς συνεπληρώθη τὸ ὑπὸ τῆς Α' Οἰκουμενικῆς Συνόδου καταβληθὲν στερεὸν δογματικὸν θεμέλιον, ἐφ' οὗ ἐστηρίχθη μετὰ ταῦτα τὸ ὅλον δογματικὸν οἰκοδόμημα τῆς ἀρχαίας Ἐκκλησίας, τὸ διατηρούμενον διὰ μέσου πάντων τῶν χριστιανικῶν αἰώνων ἀρραγῆς μέχρι καὶ τοῦ παρόντος. Ἐν τούτῳ ἀκριβῶς ἔγκειται ἡ μεγίστη σπουδαιότης τῶν δύο πρώτων Οἰκουμενικῶν Συνόδων, αἵτινες μετὰ τῶν ἐπακολουθησασῶν ἑτέρων πέντε Οἰκουμενικῶν Συνόδων «θεοπνεύστως ἀπεφθέγγαντο», δογματίσασαι ὑπὸ τὴν ἐπίνοιαν καὶ ἐπιστάσιαν τοῦ Ἁγίου Πνεύματος ἐπὶ τῇ βάσει τῆς Ἁγίας Γραφῆς καὶ τῆς Ἱερᾶς Παραδόσεως, καὶ οὕτω μετὰ θείου κύρους διετύπωσαν ἀθεντικὸς ὄρους πίστεως ἀλαθῆτους καὶ ἀμετακινήτους καὶ αἰώνιον καὶ ἀπόλυτον κύρος κεκτημένους καὶ ὑποχρεωτικούς διὰ πάντας τοὺς Ὀρθοδόξους Χριστιανούς πάντων τῶν αἰώνων. «Πᾶν γὰρ ὅ-τι δ' ἂν ἐν τοῖς ἁγίοις τῶν ἐπισκόπων συνεδρίοις πράττηται, τοῦτο πρὸς τὴν θεῖαν βούλησιν ἔχει τὴν ἀναφοράν», ὡς εἶπεν ὁ Μ. Κωνσταντῖνος (PG 20, 1080). Τοιαύτη εἶναι ἡ σημασία καὶ ἰδίως τὸ δογματικὸν ἔργον τῶν δύο πρώτων Οἰκουμενικῶν Συνόδων, καὶ εἰδικῶς τῆς Β' Οἰκουμενικῆς Συνόδου, ἧς τὴν χιλιοστήν ἐξακοσιοστήν ἐπέτειον ἐορτάζει ἡ ἀγιωτάτη Ὀρθόδοξος Ἐκκλησία ἡμῶν.

Καθηγητῆς ἸΩΑΝΝΗΣ Ν. ΚΑΡΜΙΡΗΣ

Ἀκαδημαϊκός

ΕΚΘΕΣΙΣ ΠΕΡΙ ΤΟΥ ΔΙΑΛΟΓΟΥ ΟΡΘΟΔΟΞΩΝ ΚΑΙ ΛΟΥΘΗΡΑΝΩΝ *

Παναγιώτατε Δέσποτα,

Όταν Φίλιππος ο Μελάγχθων άνεγίνωσκεν την λεγομένην Αύγουσταίαν Όμολογίαν ενώπιον του αυτοκράτορος Καρόλου του Μεγάλου την 25 Ιουνίου 1530, άκριβώς πριν 450 έτη, ούδεις θά έπίστευεν ότι το κείμενον έκείνο θά έστήριζε την έλλην θεολογικήν σκέψιν των Λουθηρανών και θά εξέπλωνε την χριστιανικήν αυτήν οικογένειαν άνά τα πέρατα της οικουμένης. Σήμερον άριθμούνται εις 78.000.000 πιστούς. Οί άνά τον κόσμον Λουθηρανοί συνεκεντρώθησαν εις την ίδίαν πόλιν του Augsburg, πλησίον του Μονάχου, όπου με θαυμαστήν επιμέλειαν διατηρώνται τα ιστορικά μνημεία και οι ναοί. Είς την έδραν της Διαίτης άνεγνώσθησαν όλα τα άρθρα της Όμολογίας λατινιστί, όπως και πρό 450 ετών, και την έλλην τελετήν έπιλασίωσαν διαλέξεις και λατρευτικά έκδηλώσεις με κύριον θέμα την Confessio Augustana. Έξ Όρθοδόξου πλευράς παρήσαν εκπρόσωποι της ήμετέρας Έκκλησίας ό ευλαβώς υποφαινόμενος, ό σεβ. Μητροπολίτης Γερμανίας κ. Ειρήναιος, ό Θεοφ. έπίσκοπος Έλαίας κ. Αύγουστίνος και ό ιερατ. προϊστάμενος του ήμετέρου Ναού εις την πόλιν Augsburg κ. Άναστάσιος. Σημειωθήτω, ότι πέραν των 6.000 όμογενών εργάζονται εις τα εργοστάσια της περιοχής αυτής. Επίσης άντεπροσωπεύθησαν καταλλήλως αί Έκκλησίαι της Μόσχας, της Σερβίας, Ρουμανίας, τό δέ Βατικανόν έξεπροσώπευσε πολυμελής άντιπροσωπεία υπό τον Καρδινάλιον Ιωάννην Willenbrands, όστις και άνεγίνωσεν θερμόν μήνυμα της Α.Α. τού Πάπα. Μετέδωκα τοίς Συνέδροις ως και τοίς μέλεσιν της Έκτελεστικής Επιτροπής των Ευαγγελικών Έκκλησιών τάς εύχάς της Έκκλησίας, έν περιλήψει υπογραμμίσας και την σπουδαιότητα του πρόβριτα έγκαινισθέντος προκαταρκτικού θεολογικού διαλόγου μεταξύ των Όρθοδόξων - Λουθηρανών.

Τό Ιωδιηλαίον τούτο έγινε ευκαιρία συαντήσεως Λουθηρανών έκ των τεσσάρων ήπειρών, κυρίως έκ της Ταγκανίας, ήτις επί 60 έτη εδρίσκειτο υπό την κηδεμονίαν των Γερμανών, της Αιθιοπίας και Αιτινικής Αμερικής. Συγχρόνως όμως ήτο ευκαιρία έπιστροφής εις τάς πηγάς. Η Λουθηρανική θεολογία εδρίσκειται εις άναζητησιν «αθθεντίας», και δικαίως προστρέχει εις κείμενον παλαιόν ίνα δείξη την συσχέτισιν αυτού με την σημερινήν πραγματικότητα και δικαιοσύνην την πιστότητα εις την έαυτής «παράδοσιν». Πλείστοι περιώνυμοι καθήγηται Λουθηρανοί έδιδον διαλέξεις με συζητήσεις ίνα στηρίξουν τό δικαίον της Μεταρρυθμίσεως και την φυσικήν θέσιν αυτής έντός της Έκκλησίας του Χριστού, με ίσα

δικαιώματα όπως και αί έχουσαι άποστολικήν παράδοσιν. Η Αύγουσταία Όμολογία φέρει κατ' αυτούς όλους τους νομίμους τίτλους άναγνωρίσεως αυτής ως ίσοσταίου με τα πανάρχαια συμβολικά μνημεία των πρώτων αιώνων. Έτεροι έθιξαν την πολιτικήν και οικονομικήν πλευράν της εκρήξεως του κινήματος τό 1530. Άξία προσοχής ήτο ή καταγγετική πλευρά, πως δηλονότι να διδάσκειται μία «όμολογία πίστεως» εις ένα αιώνα άμφισβολίας, με τόσην άπόστασιν κοινωνικών αξιών; Προσοχή έδόθη εις τό έργον της Κατηχήσεως των παιδων και ήσαν αξία θαυμασμού τά επιτεύγματα εις τον τηλε - οπαικόν τομέα, με την έπιστράτευσιν τόσων ευκολιών εις τό έργον της διδασκαλίας.

Είς τον ναόν του αγίου Ιακώβου την 26 Ιουνίου ό Θεοφ. έπίσκοπος Αύγουστίνος ήτο ό κύριος διμλητής. Με πολλήν έμβριθείαν έτόνισε τον κίνδυνον υπερεκτιμήσεως ένός όμολογιακού κειμένου. Διότι έχουν χαρακτηριστικά περιστατικά και δέν εκφράζουν πάντοτε τό φρόνημα της καθολικότητας της πίστεως και της Έκκλησίας. Επρότεινε δέ ως λύσιν έν έψη: του συγχρόνου διαλόγου μετά των Όρθοδόξων, την μείωσιν του τοιςμοδού τοιούτων κειμένων. Γενικώς, φαίνεται εις την έλλην πορείαν του προγράμματος άγαν «γερμανικόν» χρώμα, προς στενωχώραν των Λουθηρανών έν της άνατολής. Τα επιχειρήματα έδιδον την εντύπωσιν ότι ό υπόλοιπος χριστιανισμός συνεκεντρώτο εις την Ρώμην και μόνον, άγνωστομένης της κατά άνατολής άδιαίρετου Έκκλησίας. Παλαιά σχήματα θεολογικών θέσεων μαρτυρούν την μονομέρειαν, την άγνοιαν της Πατερικής σκέψεως και έπαναλήψεις των περι χάριτος και δικαιοσύνης άπόψεων του Ι. Αύγουστίνου.

Τόσον ό Λουθηρανός έπίσκοπος της Βαυαρίας Δρ. Johannes Hanseimann, όσον και ό Καρδινάλιος του Μονάχου, κατ' έπαγγέλιον έξεδήλωσαν τον σεβασμόν αυτών προς την Μητέρα Έκκλησίαν, εισερχομένην εις τον στίβον ευρυτέρων διαλόγων. Την 28 Ιουνίου έσπέρας έτελέσθη έλονύκτιος άγρυπνία πρωτοδουλία του διευθυντού της γνωστής έν Γαλλία Κοινότητας του Taize Roger Sutz, καθ' ήν δύο χιλιάδες Νέοι προσήχοντο υπέρ της ειρήνης του κόσμου και της ένώσεως. Ο ευλαβώς υποφαινόμενος ώμίλησε εις τον καθεδρικόν ναόν Saint Ulrich, και εις άλλας περιστάσεις διηύθυνε λατρευτικάς έκδηλώσεις μετά καταλλήλων κηρυγμάτων. Χορωδίαι έξ Αφρικανών επί τούτω έλθοῦσαι, έχόρουον και έφαλλον ένώ μουσικάι συναλλίαί μεγάλων κλασικών προσέφερον μέλη άριστουργήματα. Έδόθησαν δεξιώσεις άπό μέρους των άρχων της χώρας, την δέ 29ην Ιουνίου, μετά πανηγυρικήν έκδήλωσιν εις την μεγάλην πλατείαν Rathausplatz, έλθών επί τούτω ό πρόεδρος της Γερμανικής Όμοσπονδίας, έχαιρέτησε καταλλήλως τους

* Υποβληθεΐσα υπό του Προέδρου της Επιτροπής Διαλόγου Σεβ. Σηλυβρίας κ. Αιμιλιανού, εις τον Παναγιώτατον Οικουμενικόν Πατριάρχη κ. Δημήτριον.

Η «ΚΕΦΑΛΗ» ΚΑΙ ΤΟ «ΚΕΝΤΡΟ» ΤΗΣ ΟΡΘΟΔΟΞΙΑΣ

Δέν υπάρχει καμιά αμφιβολία ότι στους πολύτιμους καρπούς του Οικουμενικού Πνεύματος της εποχής μας γενικά και του Διάλογου της Ρωμαιοκαθολικής Έκκλησίας με την Όρθοδοξη Έκκλησία ειδικά ανήκει και το ενδιαφέρον, που δείχνουν οι μη Όρθόδοξοι Χριστιανοί και οι μη Όρθόδοξες Έκκλησίες για το Οικουμενικό Πατριαρχείο. Ενδιαφέρον που συντελεί στην υπερνίκηση της απομονώσεως του Κέντρου της Όρθοδοξίας, στην όποια την έχουν καταδικάσει οι Τούρκοι. Δέν υπάρχει, επίσης, καμιά αμφιβολία ότι ο αξέχαστος Οικουμενικός Πατριάρχης Άθηνων α γ ό ρ α ς συνέβαλε αποτελεσματικά στην εκ μέρους των μη Όρθόδοξων Έκκλησιών αναγνώριση του ρόλου, που παίζει το Οικουμενικό Πατριαρχείο μέσα στα πλαίσια της Οικουμενικής Κινήσεως σαν μια παγκόσμια πνευματική δύναμη, που μεταφέρει και διαδίδει την Όρθοδοξη Πνευματικότητα σ' όλοκληρο τον κόσμο.

Αποτέλεσμα αυτής της αναγνώρισεως είναι και το ενδιαφέρον των Γερμανών —κυρίως δέ των Θεολόγων— για την ιστορία και το έργο του Οικουμενικού Πατριαρχείου, πράγμα που αποδεικνύει, μεταξύ των άλλων, και το γεγονός ότι ο γνωστός γερμανικός εκδοτικός οίκος H e r d e r κυκλοφόρησε —τό 1980— την γερμανική μετάφραση του έργου του Μητροπολίτη Σάρδεων Μ α ξ ί μ ο υ: Το Οικουμενικό Πατριαρχείο στην Όρθοδοξη Έκκλησία («Das Ökumenische Patriarchat in der orthodoxen Kirche»). Το ότι δέ αυτό το έργο —που δημοσιεύθηκε για πρώτη φορά τό 1972— έχει ήδη μεταφρασθεί γαλλικά —τό 1972— και αγγλικά —τό 1976— αποτελεί ακόμη μια επιβεβαίωση της διαπιστώσεώς μας ότι το Οικουμενικό Πατριαρχείο ανήκει σήμερα σ' εκείνες τις παγκόσμιες πνευματικές δυνάμεις της εποχής μας, που είναι σε θέση να συμβάλουν στην διάδοσι και έμπρακτη εφαρμογή ενός νέου Χριστιανισμού, που θα κατορθώσει να υπερνικήσει τά λάθη του παρελθόντος: κυρίως δέ τις μισαλλοδοξίες, τις διαιρέσεις των Χριστιανών και τις καταστρεπτικές συνέπειες αυτών των διαιρέσεων.

συνέδρους και έδωκε έως ότι το πλείστον των έπιτευγμάτων εις την καθ' όλου ιστορίαν της Γερμανίας όφείλεται εις την Πίστιν και τό έργον του Άουθέρου.

Άυστυχώς την ώραίότητα του Ίωθηλαίου έπεσκίασεν ο άσυνήθως άσχημος καιρός. Καθημερινώς συνεχίει καταρρακτώδεις βροχαί ήμπόδιζον την εκτέλεσιν του προγράμματος. Πολλά εκδηλώσεις έματαιώθησαν ως εκ τούτου ή έσυντομειώθησαν. Αί γενόμεναι ήμίλειαι θα τυπωθούν προσεχώς ίνα δείξουν ότι ή Όμολογία αυτή του 1580 υπήρξεν κείμενον ένότητος αλλά και χωρισμού.

Έπί τούτοις, διατελώ μετά θαυμάτου σεδασιμού, τή 9η Ίουλίου, 1980

† Ό Σηλυβρίας ΑΙΜΙΑΙΑΝΟΣ

Τό έργο του κ. Μαξίμου περιγράφει μέσα σε έξι κεφάλαια —456 σελίδες— την θέση του επισκόπου στην ευχαριστιακή κοινότητα: τίς μορφές της εκκλησιαστικής οργανώσεως (ένορίες, τοπικές εκκλησίες, σύνοδοι): τό Πρωτείο του Έπισκόπου Κωνσταντινουπόλεως: την κανονική ρύθμισι αυτού του πρωτείου κατά την διάρκεια της τέταρτης Οικουμενικής Συνόδου: τον υποχρεωτικό χαρακτήρα των Κανόνων και την σχετική με τό πρωτείο του Έπισκόπου Κωνσταντινουπόλεως εκκλησιαστική πράξι. Για τό πως βλέπουν και πως κρίνουν τό διδρίλι του κ. Μαξίμου οι μη όρθόδοξοι κληρικοί και θεολόγοι αποκτούμε μια ιδέα διαβάζοντας τον πρόλογο της γερμανικής εκδόσεως, τον όποιο έγραψε ο γνωστός ρωμαιοκαθολικός καθηγητής του Άνατολικού Ίνστιτούτου της Ρώμης Wilhelm de Vries.

Τονίζοντας ο de Vries ότι τό διδρίλι του κ. Μαξίμου προσφέρει μια πολύτιμη συμβολή στην ιστορία του θεσμού του Οικουμενικού Πατριαρχείου Κωνσταντινουπόλεως και της σημασίας του για τό σύνολο της Όρθοδοξίας, συμφωνεί με τον Μητροπολίτη Σάρδεων ότι κάθε προσπάθεια υποδαθμισσεως της θέσεως του Οικουμενικού Πατριαρχείου μέσα στα πλαίσια της Όρθόδοξης Έκκλησίας αντικρούεται από την ιστορία. Κατόπιν χαρακτηρίζει τό Πατριαρχείο σαν «κεφαλή» και «κέντρο» της Όρθοδοξίας, δεδομένου ότι ή Έκκλησία της Κωνσταντινουπόλεως υπήρξε, πάντοτε, ή του Χριστού Μεγάλη Έκκλησία καθώς και ή Άγία Μητέρα των Όρθόδοξων Έκκλησιών.

Παρά τό γεγονός όμως ότι ή σημασία του Πατριαρχείου του για την Όρθοδοξία δέν μπορεί να περιορισθεί μέσα στα πλαίσια ενός «πρωτείου τιμής», αποκλείεται —όπως παρατηρεί ο κ. de Vries— κάθε προσπάθεια δημιουργίας ενός «άνατολικού Παπισμού», δεδομένου ότι ή Όρθοδοξη Έκκλησία κατόρθωσε πάντοτε να συνδυάσει, με θαυμάσιο τρόπο, την έλευθερία με την αθηντία, με κριτήριο την περί «κοινωνίας» διδασκαλία της. Με άλλα λόγια: Μέσα στον χώρο της Όρθοδοξίας αποκλείεται τελείως ή έπιβολή ενός θεσμού, που θα μπορούσε να χαρακτηρισθεί σαν «άνατολικός Παπισμός».

Στό τέλος του πρόλογου του παρατηρεί ο de Vries ότι τό έργο του κ. Μαξίμου ανήκει σ' εκείνα τά έργα όρθόδοξων Θεολόγων και κληρικών, που μπορούν να προωθήσουν αποτελεσματικά τον Διάλογο ανάμεσα στην Όρθοδοξη και την Καθολική Έκκλησία. Τούτο πάλι όφείλεται —μεταξύ των άλλων— στο γεγονός ότι ο Μητροπολίτης Σάρδεων άποφεύγει κάθε είδους πολεμική, με αποτέλεσμα τό ότι τό σχετικό με τό Οικουμενικό Πατριαρχείο έργο του μπορεί να χαρακτηρισθεί σαν μια αντικειμενική συμβολή στην εκ μέρους των μη Όρθόδοξων Χριστιανών κατανόηση της παγκόσμιας σημασίας του Οικουμενικού Πατριαρχείου.

ΔΗΜΟΣΘΕΝΗΣ ΣΑΒΡΑΜΗΣ

Δρ. Θεολογίας, Φιλοσοφίας και Κοινωνικών Έπιστημών
Καθηγητής του Πανεπιστημίου Κολωνίας

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΩΝ ΣΤΗΛΗ

Συνεργασία Ἐκκλησίας καὶ Πολιτείας.

Τὸ γεγονός, ὅτι ὁ Πρωθυπουργὸς κ. Γ. Ράλλης καὶ ὁ Ὑπουργὸς Ἐθνικῆς Παιδείας κ. Ἀθ. Ταλιαδοῦρος παρέστησαν εἰς συνεδρίαν τῆς Ἱερᾶς Συνόδου ἔδωκεν ἀφορμὴν εἰς μὲν τὸν Πρόεδρον αὐτῆς Μακαριώτατον Ἀρχιεπίσκοπον Ἀθηνῶν καὶ πάσης Ἑλλάδος κ. Σεραφεῖμ νὰ προσφέρῃ εἰς αὐτοὺς ἐπαγγελίαν ἐπισημασμένην καὶ ἐπιχρῶσαν εὐαγγέλια, ἀντιστοίχως, εἰς δὲ τοὺς ὑψηλοὺς ἐπισκέπτας νὰ διακηρύξουν τὴν πεποιθήσιν αὐτῶν, ὅτι ἡ Ἐκκλησία καὶ ἡ Πολιτεία δεόν νὰ συνεργάζωνται στενῶς καὶ ἐν πνεύματι ἀμοιβαίας κατανοήσεως πρὸς τὸ συμφέρον τοῦ ἔθνους.

Ὡς ὁρθῶς ἐτιμολογήθη κατὰ τὴν συνάντησιν ταύτην ὑπὸ τοῦ κ. Πρωθυπουργοῦ, οἱ ἐπιζητοῦντες τὴν ἐκ τῆς Ἐκκλησίας ἀποξένωσιν τοῦ ἑλληνικοῦ λαοῦ ματαιοπονοῦν καὶ ἐνεργοῦν ἀντιθέτως πρὸς τὰς μακαριώτας παραδόσεις τοῦ ἔθνους, τὰς ὁποίας οὐδεμία ἀρνητικὴ δύναμις εἶναι δυνατὸν νὰ κλονίσῃ.

Εἴμεθα δέβαιοι, ὅτι ἡ εὐκρινὴς συνεργασία μεταξὺ Ἐκκλησίας καὶ Πολιτείας θὰ ὀδηγήσῃ εἰς τὴν ταχεῖαν ἐπίλυσιν ἐκκορεμῶν τιμῶν ζητημάτων, αἵτινα φαίνονται ὡς ἐμπόδια ἐπιπροσθούνητα εἰς τὴν πλήρη ἐναρμόνισιν τῶν προσπαθειῶν Ἐκκλησίας καὶ Πολιτείας πρὸς ἀνύψωσιν τῆς ποιότητος τῆς πνευματικῆς καὶ πολιτιστικῆς οἰκονομίας τῆς ζωῆς τοῦ ἔθνους.

«Τροφὸς καὶ φρουρὸς τοῦ Γένους».

Ἐν συνεχείᾳ δεόν νὰ τονισθῇ, ὅτι ἡ ἐπίσημος προσωπικὴ ἐπαφὴ τοῦ Πρωθυπουργοῦ καὶ τοῦ Ὑπουργοῦ Ἐθνικῆς Παιδείας καὶ Θεοσεκυσμάτων μετὰ τῶν μελῶν τῆς Ἱερᾶς Συνόδου εἶναι ἡ ἐπισημασμένη εἰς τὴν κατανοήσεως, τὴν ὁποῖαν ἐπεδείξατο ὁ Πρωθυπουργὸς κ. Γ. Ράλλης, ὅταν, καθότιν ἀποφάσεως τῆς Ἱερᾶς Συνόδου ἐπεσκέψαντο τὸν κ. Πρωθυπουργὸν οἱ Σεβασμιώτατοι Μητροπολίται Κίτρους κ. Βασιλάσας, Λαρίσης κ. Σεραφεῖμ καὶ Πειραιῶς κ. Καλλίνικος καὶ συνεζήτησαν μετ' αὐτοῦ, πέραν τῆς μῆς ὥρας, θέματα γενικωτέρου ἐκκλησιαστικοῦ καὶ ἐθνικοῦ ἐνδιαφέροντος.

Κατὰ τὴν συνάντησιν ταύτην, ὡς ἀνεκρινώθη, «ἐτιμολογήθη, ὅτι εἰς τὸν ἑλληνικὸν χῶρον ὑπάρχει ἀδιάσπαστος ἐνότης ἔθνους καὶ Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας. Ἡ Ὁρθοδοξία εἶναι συντηρούμενη μετὰ τὴν φροντίδα τοῦ λαοῦ. Ἐστίαθη πάντοτε ἡ τροφὸς καὶ φρουρὸς τοῦ Γένους. Ἡ συντηρικὴ πλειονοψηφία τοῦ λαοῦ ἀνήκει εἰς τὴν Ἐκκλησίαν, τὴν ἀγαπᾷ καὶ τὴν ἐδραβεῖται. Ὡς ἐκ τούτου, δὲν εἶναι νοητὴ ἡ ἀλλοίωσις τῆς δομῆς τῆς κοινωνίας κατὰ τὰ δυτικὰ πρό-

τυπα καὶ ἡ ἀποξένωσις τοῦ λαοῦ ἀπὸ τὰς ὀρθοδόξους χριστιανικὰς παραδόσεις του. Ἡ πορεία τοῦ ἔθνους καὶ ἡ νομοθεσία του πρέπει νὰ ἐμπνέεται ἀπὸ τὰς ὀρθοδόξους χριστιανικὰς παραδόσεις του. Ἡ Ἐκκλησία εἶναι ὁ ἀσθεντικὸς ἐρμηνευτὴς τοῦ πνεύματος τοῦ Εὐαγγελίου. Διὰ τοῦτο καὶ πρέπει πάντοτε ἡ Κυβέρνησις εἰς τὰς κατευθυντηρίους γραμμὰς ἐπιθεμάτων ἠθικῶν καὶ πνευματικῶν ὄχι ἀπλῶς νὰ λαμβάνῃ ὑπ' ὄψιν τὴν φωνὴν τῆς Ἐκκλησίας, ἀλλὰ καὶ νὰ ἐμπνέεται ἀπὸ αὐτήν».

Εὐχόμεθα, ὅπως πᾶσα ἐνέργεια τῶν πολιτειακῶν ὀργάνων ἐλοπιῆται τὴν πρὸς τοὺς Μητροπολίτας τούτους ἐκφραστῆσαν καὶ ἐνώπιον τῆς Ἱερᾶς Συνόδου ἐπαναληφθεῖσαν δήλωσιν τοῦ κ. Πρωθυπουργοῦ, καθ' ἣν «αἱ ἐπιδιώξεις τῆς Ἐκκλησίας εἶναι καὶ ἐπιδιώξεις τῆς Πολιτείας».

«Εὐχαριστιακὴ κοινωνία»

καὶ «μυστικὴ ἐμπειρία».

Εἶναι ἄξιον ἰδιαίτερας ἐξάρσεως τὸ γεγονός, ὅτι ἡ διεύθυνσις τῆς Γαλλικῆς Ραδιοφωνίας «France - Culture» παρεχώρησε προσφάτως εἰς τὴν Διορθόδοξον Ἐπιτροπὴν Γαλλίας δύο ἐκπομπὰς μηνιαίας, κατὰ τὰς Κυριακὰς καὶ περὶ ὧραν 8ην π.μ.

Κατὰ τὴν ἐναρκτήριον ἐκπομπὴν ὁ Σεβ. Μητροπολίτης Γαλλίας κ. Μελέτιος ἀπηύθυνε πρὸς τοὺς ἀκροατὰς μῆνυμα, ἐν τῷ ὁποίῳ, πρὸς τοῖς ἄλλοις, τονίζεται, ὅτι «ἡ συνάντησις τῆς Ὁρθοδοξίας καὶ τῆς Δύσεως ἀποτελεῖ, θεβαίως, ἐν τῶν κριωτέρων γεγονότων τοῦ αἰῶνός μας, ἡ δὲ Γαλλία παίζει, εἰς τὴν συνάντησιν ταύτην, ρόλον προνομιούχον, χάρις εἰς τὰ τέκνα τῶν μεταναστῶν, πλήρως ἐνωματωμένα τώρα εἰς τὴν γαλλικὴν ζωὴν, χάρις ἐπίσης εἰς τοὺς γαλλικῆς καταγωγῆς ὀρθοδόξους, ὡς καὶ εἰς τὴν ὀρθόδοξον διανοήσιν τὴν ἐκφραζομένην σήμερον εἰς τὴν γαλλικὴν γλῶσσαν καὶ ἡ ὁποία, διὰ τοῦ Ἰνστιτούτου τοῦ Ἁγίου Σεργίου τῶν Παρισίων, τελούσης ὑπὸ τὴν προστασίαν τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριάρχου, συνεχίζει νὰ συντηρῇ μετὰ θάρρους τὴν ὀρθόδοξον κληρονομίαν».

Ὡς ἐπιτόμως προστίθεται ἐν τῷ μηνύματι τοῦ Σεβασμιωτάτου, ἡ ἐν τῇ Δύσει μαρτυρία τῆς Ὁρθόδοξου Ἐκκλησίας τοποθετεῖται «εἰς τὰ πλαίσια μῆς ἀδιακόπου συνεχείας ἐν σχέσει πρὸς τὴν ἀδιαίρετον Ἐκκλησίαν τῶν πρώτων αἰώνων, τὴν παράδοσιν τῶν Ἀποστόλων, τῶν Μαρτύρων καὶ τῶν Πατέρων. Ἐν τῷ τῆς μαρτυρίας αὐτῆς, ἡ Ἐκκλησία γίνεται αἰσθητή, πρὸ παντός, ὡς εὐχαριστιακὴ κοινωνία, ἡ δὲ θεολογία ὡς μυστικὴ ἐμπειρία».

ὑπὸ τὴν σημαίαν τοῦ Κατηχητικοῦ ἔργου

τῆς Ἐκκλησίας.

Εἶναι λίαν ἐλπιδοφόρον τὸ γεγονός, ὅτι τὸ ἀπὸ τοῦ 1960 λειτουργοῦν παρὰ τῆ Ἀποστολικῆ Διακονία τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος «Φροντιστήριον Ὑποψηφίων Κατηχητῶν καὶ Κατηχητριῶν» ἐξακολουθεῖ νὰ ἀποτελῇ ἐν τοῖς κόλποις τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος σημαντικὴν πηγὴν ἀνανεώσεως.

Τὸ περὶ οὗ ὁ λόγος Φροντιστήριον, ἐπὶ σειρὰν ἐτῶν, διὰ τοῦ εἰδικῶς κατηρητισμένου προγράμματος μαθημάτων καὶ εκπαιδευτικῶν εὐκαιριῶν, προσφέρει εἰς τοὺς νέους, οἵτινες ἐπιθυμοῦν νὰ διακονήσουν εἰς τὸν τομέα τοῦ κατηχητικοῦ ἔργου τῆς Ἐκκλησίας, τὴν εὐκαιρίαν νὰ καταρτισθοῦν θεωρητικῶς καὶ πρακτικῶς διὰ τὸ τόσον ὑψηλὸν ἔργον τῶν.

Τὸ πλέον εὐχάριστον εἶναι, ὅτι ἐν τῇ σημερινῇ ἐποχῇ τῆς ἀποξενώσεως τῆς νεολαίας ἐκ τῆς Ἐκκλησίας εὐρίσκονται κατ' ἔτος πολλαὶ δεκάδες νέων καὶ νεανίδων καὶ πρὸ πάντων φοιτητῶν καὶ νεαροὶ ἐπισιτήμονες πασῶν τῶν εἰδικοτήτων, οἵτινες σπεύδουν νὰ ἐνταχθοῦν ὑπὸ τὴν σημαίαν τοῦ κατηχητικοῦ ἔργου τῆς Ἐκκλησίας. Οὗτοι θυσιάζουν ἀνὰ πᾶν Σάββατον τὰς ὥρας τῆς ἀναπαύσεως καὶ τῆς ψυχαγωγίας τῶν, ἵνα ἀποκτήσουν τὸν κατάλληλον ἐξοπλισμόν, ὅστις θὰ καταστήσῃ αὐτοὺς ἱκανοὺς νὰ ἀνταποκριθῶν εἰς τὸ ἔργον τῆς χριστιανικῆς μορφώσεως τῆς ἑλληνικῆς νεολαίας.

Ἡ μετάδοσις τοῦ χριστιανικοῦ μηνύματος

εἰς τὸν σημερινὸν κόσμον.

Ἀπὸ 20ῆς μέχρις 25ῆς Σεπτεμβρίου ἐ.ε., κατόπιν προσκλήσεως τοῦ Μακαριωτάτου Πατριάρχου Σερβίας κ. Γερμανοῦ, ὠργανώθη ἐν τῇ ἱστορικῇ μονῇ Ζίτσης τῆς Γιουγκοσλαβίας δοθόδοξον συνέδριον ἐπὶ τοῦ θέματος: «Τὸ κήρυγμα τοῦ Εὐαγγελίου καὶ ἡ μετάδοσις τῆς χριστιανικῆς πίστεως σήμερον».

Ἐν τῷ συνέδριῳ τούτῳ, τοῦ ὁποίου μετέσχον τεσσαράκοντα περίπου ἐκπρόσωποι τῶν Ὁρθοδόξων καὶ Ἀρχαίων Ἀνατολικῶν Ἐκκλησιῶν, ἐτινίσθη, ὅτι ἡ Ἐκκλησία δέον νὰ ἀντιμετωπίσῃ τὰς πραγματικότητας τοῦ κόσμου. Δι' αὐτὸ οἱ ἱερεῖς δὲν πρέπει νὰ ἀρκεσθῶν εἰς τὸ εὐκόλον ἔργον τῆς ἐπαφῆς πρὸς ὄσους ἐκ τῶν ἐνοριτῶν τῶν ἔρχονται πρὸς αὐτοὺς, ἀλλὰ θὰ πρέπει νὰ ἐξέλθουν ἐκ τοῦ ἐαυτοῦ τῶν καὶ νὰ ἐπιχειρήσουν τὸ δύσκολον ἔργον, τὴν ἐπαφήν, τὸν διάλογον μὲ τοὺς ἀδιαφόρους, τοὺς χλιαροὺς χριστιανοὺς καὶ τοὺς ἀθέους. Θὰ πρέπει νὰ θεωρήσουν τὸν κόσμον αὐτόν, παρὰ τὰς ἀτελείας του, ὡς δυνάμει ἀνοικτὸν εἰς τὴν ἐνέργειαν τοῦ ἁγίου Πνεύματος καὶ τὸ Εὐαγγέλιον ὡς δύναμιν ἐλευθεροῦσαν τὸν ἄνθρω-

πον καὶ ἀνοίγουσαν εἰς αὐτὸν τοὺς ὀρίζοντας μᾶς νέας ζωῆς».

Χαρακτηριστικῶς ἐπίσης ἐτινίσθη, ὅτι ἡ μετάδοσις τοῦ χριστιανικοῦ μηνύματος εἰς τὸν σημερινὸν κόσμον «οὐδέποτε θὰ πρέπει νὰ περιορισθῇ εἰς τοὺς λόγους, ἀλλὰ θὰ πρέπει νὰ εἶναι συνδυασμένη πρὸς τὴν συγκεκριμένην ὑπηρεσίαν τοῦ ἀνθρώπου πρὸς τὸν συνάνθρωπον, μίαν ὑπηρεσίαν οὐχὶ ἀποβλέπουσαν εἰς τὸ νὰ τὸν κατακτήσῃ, νὰ τὸν αἰχμαλωτίσῃ, ἀλλὰ, ἐν προσευχῇ, νὰ τὸν περιλάβῃ καὶ πάλιν εἰς τὴν κοινωρίαν τῆς ἀγάπης διὰ τοῦ λόγου τῆς ζωῆς».

«Ὁδηγὸς γιὰ τὸν πρωτοετῆ φοιτητῆ

1980 - 1981».

Ὁ ὑπὸ τοῦ Ἐθνικοῦ καὶ Καποδιστριακοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν ἐκδοθεὶς «Ὁδηγὸς γιὰ τὸν πρωτοετῆ φοιτητῆ 1980 - 1981» εἶναι λίαν καλλιτεχνικὴ καὶ ἐπιμελετημένη ἔκδοσις, ἣτις κατατοπίζει τοὺς πρωτοετείς φοιτητὰς ἐπὶ πασῶν τῶν πτυχῶν τῆς φοιτητικῆς ζωῆς.

Ἰδιαιτέρως ἐν τῇ στήλῃ ταύτῃ πρέπει νὰ ἐπισημανθῇ, ὅτι ὁ «Ὁδηγὸς» οὗτος ἐν εἰδικῇ παραγράφῳ παρέχει ὁδηγίαν διὰ τὴν θεροσκευτικὴν ἀγωγὴν τῶν φοιτητῶν.

Εἶτα πρέπει νὰ ὑπογραμμισθῇ, ὅτι ἐν τῷ Προλόγῳ τοῦ ἐκ 56 σελίδων ἀποτελουμένου βιβλίου τούτου ὁ Προΐτασις τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν κ. Εὐάγγελος Θεοδώρου, ὑπομνησκὸν τὸν σκοπὸν τῆς ἀληθοῦς ἀγωγῆς τονίζει δι' ἡ νοσηραρχικὴ παιδεία πρέπει νὰ ἐντάσσεται ὀργανικὰ σὲ μιὰ εὐρύτερη προσπάθεια πρὸς πραγμάτωσιν τοῦ ἰδεώδους τῆς ἀληθινῆς μορφώσεως. Σύμφωνα πρὸς τὸ ἰδεῶδες αὐτό, γὰρ νὰ μορφωθῇ ὁ ἄνθρωπος πραγματικὰ καὶ γὰρ νὰ γίνῃ ἄριστος καὶ ὀλοκληρωμένος, πρέπει νὰ ἱκανοποιῇ κατὰ τρόπον ἰσορροπο, παμμερῆ καὶ ἁρμονικόν, ὅλες τὰς ἔμφυτες ἀξιολογικὰς τάσεις τῆς ψυχῆς του μὲ τὴν βίωσιν ἢ πραγματοποίησιν ἀντιστοιχῶν ἀξιών, πὸν συναποτελοῦν σύστημα καὶ ὀργανικὴ ὀλότητα, ἱεραρχικὰ διαρθρωμένη. Τὸ καλλιτεχνικὸν τῆς ὀλοκληρωμένης προσωπικότητος τοῦ ἐπισιτήμονος σημαίνει ἐνδότητα καὶ ἀναγωγὴ ὄλων τῶν ἐπὶ μέρος λειτουργιῶν καὶ ὀρπῶν τῆς ψυχῆς σ' ἓνα ἐνιαῖον κέντρο, τὸ ὁποῖο ἀπ' ἑνὸς παρεμποδίζει τὴν ὑπερτροφικὴν ἀνάπτυξιν τῆς μᾶς ἀξιολογικῆς ὀρπῆς εἰς βάρος τῶν ἄλλων καὶ ἀπ' ἑτέρου ὑποβοηθεῖ σὲ κάθε συγκεκριμένη περίπτωσιν τὴν ὑποταγῆ τοῦ «χείρονος» σὲ «κρείττον» καὶ σὲ «βέλτιον». Ὅταν ἡ ἐπισιτήμη χωρίζεται ἀπ' τὸ ἀνώτερον ἦθος, «πανουργία, οὐ σοφία φαίνεται».

Ὅθεν οἱ φοιτητῶν καὶ οἱ ἐπισιτήμονες δέον πάντοτε νὰ ἔχουν ὑπ' ὄψιν τοὺς λόγους τοῦ θείου Ἰακώβου: «Τίς σοφὸς καὶ ἐπισιτήμων ἐν ὑμῖν; Δειξάτω ἐκ τῆς καλῆς ἀναστροφῆς τὰ ἔργα αὐτοῦ ἐν πραύτητι σοφίας» (Ἰακ. γ', 13).

ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΑ ΧΡΟΝΙΚΑ

Διαρκής Ίερά Σύνοδος

Κατά τας από 4ης έως 8ης Νοεμβρίου συνεδριάσεις της Ί Διαρκής Ίερά Σύνοδος της Έκκλησίας της Ελλάδος:

Δ έ χ θ η κ ε τήν επίσκεψι του Πρωθυπουργού κ. Γ. Ράλλη, συνοδευμένου υπό του υπουργού Έθν. Παιδείας και Θρησκευμάτων κ. Αθ. Ταλιαδούρου. Μετά τήν επίσκεψι, πού έγινε τό Σάββατο 8 Νοεμβρίου, εκδόθηκε τό ακόλουθο ανακοινωθέν:

«Η Διαρκής Ίερά Σύνοδος της Έκκλησίας της Ελλάδος, κατά τήν σημερινήν Συνεδρίασιν αυτής, υπεδέχθη τόν Έξοχώτατον Πρωθυπουργόν της Χώρας κ. Γεώργιον Ράλλη, όστις, μετά του Ύπουργού Έθνικής Παιδείας και Θρησκευμάτων κ. Αθανασίου Ταλιαδούρου, έπραγματοποίησεν εις Αθήν τήν επίσκεψιν τιμής και άδροφροσύνης.

Κατά τήν άνωτέρω επίσκεψιν, αντιηλλάγησαν προσφωνήσεις έκ μέρους του τε Μακαριωτάτου Προέδρου της Ίεράς Συνόδου κ. Σεραφείμ και του κ. Πρωθυπουργού εις ατιμόσφαιραν έγκαρδιότητος και ειλικρινείας».

Όσάτως δέχθηκε, στις 4 Νοεμβρίου, τήν επίσκεψι του Ύπουργού Δικαιοσύνης κ. Γ. Σιαμάτη, ή όποία πραγματοποιήθηκε έπειτα από πρόσκλησι προς τόν κ. Ύπουργό. Η Ί Σύνοδος του εξέθεσε τις άπόψεις της Έκκλησίας, για τό θέμα της τροποποίησης όρισμένων διατάξεων του Αστικού Κώδικος περί Οικογενειακού Δικαίου. Παράλληλα, πρότεινε τή διεύρυνσι της Έπιτροπής Έπεξεργασίας του λεγομένου «Σχεδίου Γαζή».

Α π ο φ ά σ ι σ ε τήν πραγματοποιήσι φιλολογικού μνημοσύνου, για τά δέκα χρόνια από τήν κοίμησι του Καθηγητού του Πανεπιστημίου Αθηνών Βασιλείου Βέλλα. Όρισε έπίσης να άναρτηθή ή φωτογραφία του στην Αποστολική Διακονία, σέ ένδειξι εθνομουσώνης για τά βρα ή άείμνηστος πρόσφερε σ' αυτή. Τό βιβλίον του άκόμη «Έθραϊκή Αρχαιολογία», τό όποιο εξέδωσε τελευταία ή Αποστολική Διακονία, να προσωθηθή προς όλες τις Ί Μητροπόλεις της Έκκλησίας της Ελλάδος.

Σ υ ν έ σ τ η σ ε Έπιτροπή Μελέτης του Ίδρυμάτος Βυζαντινής Μουσικολογίας, ή όποία άποτελείται από τους Σεβ. Μητροπολίτες Κοζάνης κ. Διονύσιου, Κίτρους κ. Βαρνάβα, Θεσσαλονικίτιδος κ. Κλεόπα και Χίου κ. Διονύσιου. Η Έπιτροπή θά υποβάλλη έν καιρή σχετική εισήγησι στην Ί Σύνοδο.

Ε ν η μ ε ρ ώ θ η κ ε για ό,τι συζητήθηκε στή συνάντησι των εκπροσώπων Έκκλησίας και Πολιτείας, ή όποία έγινε στις 4 Νοεμβρίου, για τό θέμα της εκκλησιαστικής παρουσίας.

Α ν έ θ ε σ ε τό καθήκοντα του Γραμματέως της Συνοδικής Έπιτροπής Έκκλησιαστικής Εκπαιδύσεως στον Πανσοιολ. Αρχιμανδρίτη κ. Αλέξανδρο Παπαδόπουλο, Γραμματέα των Έκκλησιαστικών Συνοδικών Δικαστηρίων.

Η Ί Σύνοδος θά επαναλάβη τις συνεδριάσεις της από 9 έως 12 Δεκεμβρίου έ.ε.

Ίερά Μητρόπολις Δημητριάδος

Στις 23-24 Οκτωβρίου πραγματοποιήθηκε στο Βόλο τό Ίερατικό Συνέδριο της Ί Μητροπόλεως Δημητριάδος, με

γενικό θέμα: «Σύγχρονες διαστάσεις της Ποιμαντικής Διακονίας».

Τήν πρώτη μέρα, μετά τή Θεία Λειτουργία του Αγίου Γακώδου του Αδελφοθέου, πού τέλεσε ό Σεβ. Μητροπολίτης κ. Χριστόδουλος, συμπρασματούμενος από τό Ίερατικό, στον Ί. Ναό Αναλήψεως, έγινε ή επίσημη έναρξι του Συνεδρίου στο Πνευματικό Κέντρο με Αγιασμό, χαιρετισμό του Σεβ. προς τους συνέδρους και αντιφώνησι του αιδ. π. Θεοδ. Διακοπούλου. Στην πρώτη συνεδρία έγινε δυο εισηγήσεις, από τόν Σεβ. με θέμα: «Προκύπτουσες δυσχέρειες στο ποιμαντικό έργο της Έκκλησίας έκ των νεωτέρων συνθηκών πού διαμορφώνονται στην Έλληνική Έκκλησία» και από τόν Παν. Αρχιμ. π. Διαμασκηνό Καζανάκη με θέμα: «Έπιπτώσεις στον ποιμαντικό τομέα από τήν ένταξι μας στην Ε.Ο.Κ.».

Τό μεσημέρι παρατέθη στους συνέδρους γεύμα στο Οικοτροφείο Αρρένων Βόλου, ένώ τό απόγευμα έγινε εισήγησι από τόν Παν. Αρχιμ. π. Γρηγόριο Χατζηνικολάου με θέμα: «Νεώτερα στοιχεία για τόν αντιχιλιαστικό άγώνα» και έψάλη Έσπερινός στον Ί. Ναό Αναλήψεως.

Τήν επομένη, τελέσθηκε Θεία Λειτουργία στον Ί. Ναό Αγίου Νικολάου από τόν Παν. Αρχιμ. π. Κύριλλο Ρήγγα και τόν Διάκονο π. Φιλθέο Καρδαρά και άκολούθησε εισήγησι από τόν Παν. Αρχιμ. π. Δανιήλ Πουρτσουκλή με θέμα: «Νέα θρησκευτικά ρεύματα στην Ελλάδα και ποιμαντική αντιμετώπισις των». Τήν κάθε εισήγησι άκολουθούσε συζήτησι και μετά από τήν τελευταία έγινε συναγωγή συμπερασμάτων, στα όποια τονίσθηκε ή ανάγκη θωρακίσεως του λαού μας με έλληνορθόδοξη αυτοσυνειδησία.

Σ' αυτό πρέπει να πρωτοστατήση και πάλι ή Έκκλησία άνανεωμένη στην πορεία της προς τόν λαό.

★

Τή θέλησι τους για τήν απομάκρυνσι από τό Κέντρο της πόλεως των νυκτερινών κέντρων, διαφάνωσαν οι κάτοικοι Βόλου και Ν. Ιωνίας με «διαμαρτυρία — έκκλησι» προς πάντα έρμόδιον. Τή διαμαρτυρία υπέγραψαν 26.092 ένήλικιοι κάτοικοι, με πρωτοβουλία της Ί Μητροπόλεως. Τό κείμενο της έκκλησεως έχει ως εξής:

Οι υπογραφομένοι κάτοικοι Βόλου

Δ ι α μ α ρ τ υ ρ ό μ α σ τ ε

—Για τήν άνεμπόδιση αύξησι του αριθμού των νυκτερινών κέντρων (μπάρ) πού άνοίγουν με έπιταχυνόμενο ρυθμό στην καρδιά της πόλεως.

—Για τήν άπειλή πού ύλοποιούν με τήν παρουσία τους, σάν έστίτες ήθικής μόλυνσεως, κυρίως για τους νέους, αλλά και για κάθε πολίτη.

—Για τις πράξεις βίας πού συμβαίνουν μέσα κι έξω από αυτά σέ όλοσ το πελατών ή άλλων, πού καταβάζουν τό πολιτιστικό μας επίπεδο.

—Για τό κλίμα τρομοκρατίας πού εδνούν, με άποτέλεσμα να φοβάται κάθε φιλήσυχος πολίτης να περνάει σέ προχωρημένες ώρες από τήν περιοχή τους.

Ζ η τ ο υ μ ε τήν συμπράσσει κάθε έρμόδιου

—Για τήν απαγόρευσι της λειτουργίας των στο κέντρο της πόλεως.

—Για τήν μεταφορά τους σέ όρισμένη περιοχή έξω της πόλεως, όπως συμβαίνει στις Εθροπαϊκές Πρωτεύουσες.

—Γιά την ένταση της αστυνομικής παρακολούθησής των με σκοπό την εφαρμογή των νόμων.

—Γιά την θέσπιση αυστηρότερων διατάξεων για την πάταξη των κυκλωμάτων της βίας, των ναρκωτικών και της διαφθοράς.

Τελούμε σε άναμονή λήψεως άποφασιστικών μέτρων. Η πόλις μας δέν θά γίνει νέο Σικάγο. Έπιφυλασσόμεθα για παλλακική κινητοποίηση σε περίπτωση μη ίκανοποίησης του αιτήματός μας.

Ί. Μητρόπολις Λαρίσης και Τυρνάβου

Την 24 και 25 Οκτωβρίου έγινε στον Ί. Ναό Αγίας Τριάδος Φιλιππουπόλεως Λαρίσης Ίερατικό Συνέδριο της Ί. Μητροπόλεως με θέμα: «Ο Ίερέυς στη θεία λατρεία και στην κοινωνία».

Την πρώτη μέρα, μετά τη θεία Λειτουργία, άρχισαν οι εργασίες του Συνεδρίου με χαιρετισμό του Σεβ. Μητροπολίτη κ. Σεραφείμ και συνεχίστηκαν με εισηγήσεις άπό τον Παν. Άρχιμ. π. Θεοφύλακτο Τζουμέρκα με θέμα: «Ο Ίερέυς στην κοινωνία» και άπό τους Παν. Άρχιμ. π. Δημήτριο Μπεκιάρη με θέμα: «Η προσωπικότητα του Ίερέως άντικείμενο συνεχούς καταρτίσεως» και π. Ίγνάτιο Μανδελίδη με θέμα: «Έκτροπές άπ' τη λειτουργική μας παράδοση». Άκολούθησαν συζητήσεις με έπιφελλή συμπέρασματα. Ίδιαίτερη σημασία δόθηκε στο θέμα της ποιμαντικής προσεγγίσεως και άγωγής της νεότητος.

Τό Συνέδριο έκλεισε ο Σεβ. άνακεφαλαιώνοντας όλα τα θέματα και προβάλλοντας σε πατρικές νοθεσίες και παροτρύνσεις προς τους συνέδρους. Μετά τό πέρας των εργασιών παρετέθη γεύμα στο Οικοτροφείο, που συστεγάζεται με τό Ί. Πισκοπέιο.

Ίερά Μητρόπολις Ν. Ίωνίας και Φιλαδελφείας

—Τη 19η Οκτωβρίου έ.έ., ο Σεβ. Μητροπολίτης Ν. Ίωνίας και Φιλαδελφείας κ. Τιμόθεος εις σεμνήν Τελετήν άνεκαίνισε τό νεόδμητον Εδάγές Ίδρυμα Προστασίας Θηλέων «Η Άγία Φιλοθέη».

Τό Ίδρυμα τούτο, πέμπτον κατά σειράν έκ των άνεγερθέντων Φιλανθρωπικών Ίδρυμάτων της νεοσύστατου Ί. Μητροπόλεως Ν. Ίωνίας και Φιλαδελφείας, άνηγέρθη άπό του Σεβ. κ. Τιμόθεου διά δωρεών ευσέβων Χριστιανών και Κρατικών έπιχορηγήσεως.

Τό κτίριον άνηγέρθη τριώροφον, είναι δυνάμει 40 τροφίμων, πρόκειται δέ να στεγάση όρφανά κοράσια, άπορα ή τέκνα διαλυμένων οικογενειών, εις τά όποια ή Έκκλησία θά προσφέρει δωρεάν στέγην, διατροφήν, ύγειονομικήν περίθαλψιν, ήματισμόν, Σχολικήν και επαγγελματικήν μόρφωσιν και ήθικοθρησκευτικήν άγωγήν.

Εις τό ισόγειον του Ίδρύματος άνηγέρθη Ί. Παρεκκλήσιον έπ' όνόματι της Αγίας Φιλοθέης της Αθηναίας, προς έξυπηρέτησιν των θρησκευτικών άναγκών των τροφίμων, εις δέ τό προάυλιον αυτού θά έγκατασταθή Παιδική Χωρά.

Τόν Άγιασμόν των Έγκαινίων έτέλεσαν ο Σεβ. κ. Τιμόθεος, ο όποιος και έν τέλει ώμίλησεν έπικαιρώς, τονίζας τόν σκοπόν τόν όποιον θά έξυπηρέτησεν τό Εδάγές τούτο Ίδρυμα και εδχαριστήσας τους Εδεργέτας και Δωρητάς αυτού.

Μετά τό πέρας του Άγιασμού άνεγνώσθησαν συγχαρητήρια Γράμματα της Α.Θ. Παναγιότητος του Οικουμενικού Πατριάρ-

χου κ. Δημητρίου και της Ίερας Συνόδου της Έκκλησίας της Ελλάδος.

Εις την Τελετήν παρέστησαν ο τ. Ύπουργός Έθνικής Παιδείας και Θρησκευμάτων κ. Ίωάν. Βαρθολομαίος, Βουλευτής, Πολιτευτής, ο Ί. Κλήρος και πλήθος λαού, οι όποιοι έπισκέφθησαν έν συνεχεία τους διάφορους χώρους του Ίδρύματος.

Ίερά Μητρόπολις Περιστερίου

Την 1η Νοεμβρίου έγινε με ιδιαίτερη εδλάθεια ή ύποδοχή της Ίμίας Κάρας του Αγίου Ίεροθέου, άπό την Ίεράν Μητρόπολιν Περιστερίου, ο Σεβ. Μητροπολίτης Μεγάρων και Σαλαμίνος κ. Βαρθολομαίος. Η ύποδοχή έγινε άπό του Σεβ. Μητροπολίτου Περιστερίου κ. Χρυσόστομο πλαισιουμένου άπό δλοκλήρου του Ίερού Κλήρου της Ίερας Μητροπόλεως, των Άρχων και πλήθους ευσέβων πιστών. Έν συνεχεία έσχηματίσθη πομπή προς τόν Ίερόν Ναόν του Αγίου Ίεροθέου όπου έπηκολούθησε Έσπερινός μετά όλουκτίου ακολουθίας - Θ. Λειτουργίας χοροστατούντος του Σεβασμιωτάτου, ο όποιος ώμίλησε καταλλήλως εδχαριστήσας και τόν Πρωτοσύγκελλον της Ίερας Μητροπόλεως Μεγάρων και Σαλαμίνος π. Γερμανόν Κυριακίδην και την Καθηγουμένην της Ίερας Μονής, διά την εδλογίαν και τόν άγιασμόν του Αγίου εις τους πιστούς της Ίερας αυτού Μητροπόλεως.

Εξ άλλου στις 30 του μηνός Οκτωβρίου έ.έ. ο Σεβ. Μητροπολίτης Περιστερίου κ. Χρυσόστομος έπραγματόποιησε Ίερατικήν Σύναξιν, εις την όποιαν έλαβον μέρος άπαντες οι Ίερείς της Ίερας Μητροπόλεως. Κατά την διάρκειαν αυτής ώμίλησε ο Σεβασμιωτάτος με θέμα «τά ποιμαντικά καθήκοντα των Αίδεσ. Έφημεριών», καθώς και ο Γενικός Άρχιερατικός Έπίτροπος της Ίερας Μητροπόλεως Πρωτ. π. Πολύευκτος Σελιάχας άναφερθείς εις καθαρώς διοικητικής φύσεως θέματα. Έν συνεχεία ώμίλησε ο Παν. Άρχιμανδρίτης π. Δανιήλ Γούβαλης της Ίερας Μονής Ώρωπού με θέμα: «Άντιμετώπιση έπιμάχων εδαφίων κατά τόν διάλογον με τους Μάρτυρας του Ίεχωδά».

Ίερά Μητρόπολις Χαλκίδος

Ο έξ Έρετριας διακακριμμένος Ίατρος κ. Εδάγγελος Μπεληγιάννης προσέφερε εις τό Έκκλησιαστικόν Ώρφανοτροφείο Αρρένων της Ί. Μητροπόλεως τό ποσόν των πενήντα χιλιάδων δραχμών (50.000).

Όμοίως ο Ίδιος Ίατρος προσέφερε τό ποσόν των τριακσίων πενήντα χιλιάδων δραχμών (350.000) εις τά άπορα κορίτσια του Έκκλησιαστικού Ώρφανοτροφείου Θηλέων της Ί. Μητροπόλεως σε ισόποσα διδύαρια.

Ο Σεβασμιωτάτος Μητροπολίτης Χαλκίδος και Πρόεδρος των Διοικητικών Συμβουλίων των δύο Ίδρυμάτων έδέχθη τόν κύριον Μπεληγιάννην τόν ηδχαρίστησε για την πολύτιμη προσφορά του και εδχήθησε να μιμηθούν τό παράδειγμα του φιλάνθρωπου γιατρού μας και άλλοι χριστιανοί.

Οικουμενικόν Πατριαρχείον

Συνήλθεν άπό την Προεδρίαν της Α.Θ. Παναγιότητος, του Οικουμενικού Πατριάρχου κ.κ. Δημητρίου, ή Άγία και Ίερά Σύνοδος του Οικουμενικού Πατριαρχείου εις την τακτικήν αυτής συνεδρίαν την Τρίτην, 7 Οκτωβρίου τρ. έ. γενομένων δέ κανονικών ψήφων, έξελέγησαν δύο νέοι δοηθοί Έπίσκοποι της Ίερας Μητροπόλεως Γερμανίας, ήτοι: ο Πανοσιολ. Άρχιμανδρίτης κ. Χρυσόστομος Δημητριάδης, μέχρι τούδε Ιερατικός

ΒΙΒΛΙΟΚΡΙΣΙΑ

Βασιλείου Μ. Βέλλα, Καθηγητού του Πανεπιστημίου Αθηνών, Έθραϊκή Αρχαιολογία. Έπιμέλεια Μητροπολίτου Κίτρους Βαρνάβα Δ. Τζωρτζάτου. Έκδόσεις Άποστολικής Διακονίας της Έκκλησίας της Ελλάδος, Άθήνα: 1980, σ. 278.

1. Κρίμασιν οίς οίδε Κύριος, έφυγεν εκ του προσκαίρου κόσμου ο αλησμόνητος σοφός Καθηγητής της Θεολογικής Σχολής Άθηνών Βασιλείος Βέλλας (1902 - 1969). Μετέστη πρόωρος, άλλ' άφησε σοφά συγγράμματα και μνήμην ίεράν εις τους συναδέλφους του, τους συνεργάτας, τους φοιτητάς και εις όλους εκείνους, οι οποίοι ητύχησαν να τον γνωρίσουν καλύτερον. Τών πνευματικών ανθρώπων ή μνήμη παραμένει με τά πνευματικά των επιτεύγματα και μάλιστα με τά επιστημονικά των συγγράμματα. Έκ τών καταλοίπων του άοιδίμου έδραολόγου επιστήμονος είναι και ή «Έθραϊκή Αρχαιολογία», την οποίαν ο γνωρίσας τούτον όσον όλίγοι και συνεργασθείς μετ' αυτού έν τη Άποστολική Διακονία Σεβασμιώτατος Μητροπολίτης Κίτρους κ. Βαρνάβας είχε την έμπνευσιν να συστήση εις την Άποστολικήν Διακονίαν να αναλάβη την έκδοσιν του εξαίρετου έργου του άειμνήστου Καθηγητού. Τήν έπιμέλειαν δέ της έκδόσεως ανέλαβε προσωπικώς ο Σεβασμιώτατος κ. Βαρνάβας.

2. Έν τή σημειώματι του έκδότου, αιτιολογείται ή έκδοσις του έργου με τάς ακόλουθους άξιειπαίνοους διατυπώσεις: «Έκφρασιν ευγνωμοσύνης, έλάχιστον φόρον τιμής εις ένα από τους έμπνευσμένους πρωτεργάτας της «Άποστολικής Διακονίας», άποτελεί ή μετά χειρας έκ-

δοσις». Ο δέ Σεβασμιώτατος Κίτρους, με την γλαφυράν και έμπειρον γραφήν του, λέγει τά άξιοπρόσεκτα και διδακτικώτατα δι' όλους λόγια: «Ο έξ Έωαννίνων όρμώμενος (1902) καθηγητής Βασιλείος Βέλλας ύπήρξεν ο κατ' έξοχήν άναδιοργανωτής του ειρημένου Έκκλησιαστικού Όργανισμού, εις τον όποιον άφιέρωσε μέγα μέρος της δραστηριότητός του και χάριν του όποίου ήγάλωσε και αύτήν την ζωήν του, ώστε ή μετά χειρας έκδοσις να άποτελή όφειλήν έναντι άνεξοφλήτου χρέους. Καίτοι πλήρως άφωσιωμένος εις την επιστήμην του, ώστε διά τών έξαιρέτων μελετών του να άναγνωρισθ ή ως διεθνούς φήμης έρμηνευτής και θεολόγος, έν τούτοις δέν έμεινεν άδιάφορος και άπλοος θεατής έναντι και τών θεμάτων της Έκκλησίας, την όσείαν, ως κατ' έπίγνωσιν χριστιανός, έπίσης μετά πάθους ήγάπα. Η ζωσα και διουμένη πίστις του, τό άκμαίον ύγιές εκκλησιαστικόν του φρόνημα και ή θαθεία συνείδησις ότι δέν νοείται Θεολογία εκτός ή μακράν της Έκκλησίας, άλλ' έντός αυτής και εις διακονίαν αυτής, πάντα ταύτα τον ώθησαν εις ένεργόν και δραστηρίαν συμμετοχήν και εις την εκκλησιαστικήν ζωήν. Διά τούτο και, ότε τή 1946 έπανασυστήθη ο Όργανισμός της Άποστολικής Διακονίας, ο Βασιλείος Βέλλας, παρά τάς άρχικάς έπιφυλάξεις του, ευπειθής εις τό προσκλητήριον του τότε Άρχιεπισκόπου Άθηνών Δαμασκηνού, ανέλαβε με ζήλον και ένθουσιασμόν και επί δεκαετίαν σχεδόν (1955) διετήρησε την Γενικήν Διεύθυνσιν αυτής, διαθέσας όλόκληρον τον έαυτόν του εις την ύπηρεσίαν του μεγάλου σκοπού. Ούτω, ο μέχρι τούδε γνωστός ως θεωρητικός διδάσκαλος άποδεικνύεται και πρακτικώτατος άνθρωπος, προορατικός και δημιουργικός εις σύλληψιν και πραγματοποίησιν, άριστος οργανωτής και μεθοδικώτατος έφαρμοστής σχεδίων και προγραμμάτων εις επιδίωξιν δραχυπροθέσμων και

προϊστάμενος της έλληνορθόδοξου κοινότητος Άνωδέρου, επί τή φιλή τίτλω της πάλαι ποτέ διαλαμφάσης Έπισκοπής Παμφίλου, και ο Πανοσιολ. Αρχιμανδρίτης κ. Δημήτριος Ρόλλιος, Ιερατικώς προϊστάμενος της έλληνορθόδοξου κοινότητος Μονάχου και Αρχιερατικός Έπίτροπος Βαυαρίας, επί τή φιλή τίτλω της πάλαι ποτέ διαλαμφάσης Έπισκοπής Θεομύων.

Τό 4ον Διεθνές Συνέδριον Κανονικού Δικαίου εις FRIBOURG.

Συνήλθεν, από 6 - 11 Όκτωβρίου 1980, εις τό Πανεπιστήμιον της πόλεως FRIBOURG της Έλβετίας τό 4ον Διεθνές Συνέδριον Κανονικού Δικαίου, τό όποιον έξήτασε τό θέμα: «Τά θεμελιώδη δικαιώματα του χριστιανού εις την Έκκλησίαν και την κοινωνίαν». Τό Συνέδριον έτέλεε υπό την ύψηλήν προστασίαν του κ. Γεωργίου - Άνδρέου CHEVALLAZ, Προέδρου της Όμοσπονδίας της Έλβετίας, μεταξύ δέ του τιμητικού Προεδρείου αυτού ήσαν: ο Σεβ. Καρδινάλιος κ. Ιωσήφ HOEFFNER, πρόεδρος της γερμανικής Συνόδου τών Έπισκόπων, ο Σεβ. Μητροπολίτης Τρανουπόλεως Καθηγητής κ. Δαμασκηνός (Παπανδρέου), ο Σεβ. Πέτρος MAMIE, (ρωμαιοκαθολικός) Έπίσκοπος Λωζάννης, Γενεύης και Φριδούργου, ο πάστορ Φίλιππος POTTER, Γενικός Γραμματεύς του Παγκοσμίου Συμβουλίου Έκκλησιών κ.ά.

Πρόεδρος της Έπιστημονικής Έπιτροπής ήτο ο Καθηγητής PIETRO AGOSTINO D' AVACK (Ρώμη), πρόεδρος δέ της Όργανωτικής Έπιτροπής ο Καθηγητής EUGENIO CO-RECCO (FRIBOURG).

Τό θέμα του Συνεδρίου άνεπύχθη εις έξ συνεδρίας.

Υποεπιτροπή Διαλόγου Όρθόδοξων - Ρωμαιοκαθολικών.

Συνήλθεν εις CHEVETOGNE του Βελγίου, εις την Μονήν της Άνοψώσεως του Τιμίου Σταυρού τών Βενεδικτινών από 5 - 9 Όκτωβρίου τρ. έ., ή μία τών τριών Υποεπιτροπών της Μικτής Έπιτροπής διά τον Θεολογικόν Διάλογον μεταξύ τών Έκκλησιών Ρωμαιοκαθολικής και Όρθόδοξου. Τά μέλη της Υποεπιτροπής ταύτης είναι: Πρόεδρος, ο Πανοσιολ. Καθηγητής PAVEL ALES. Μέλη, οι Καθηγηταί STOYAN GOSEVIC, Στυλιανός Παπαδόπουλος, ANDRE DE HALLEUX, WACLAW HRYNIEWICZ, VITTORIO PIERI και, Γραμματεύς, DOM EMMANUEL LANNE.

Η υποεπιτροπή έξήτασε τό προταθέν υπό της Μικτής Έπιτροπής κατά την συνάντησιν της Πάτμου - Ρόδου τον Ιούνιον θέμα: «Τό Μυστήριον της Έκκλησίας υπό τό φώς του Μυστηρίου της Άγίας Τριάδος». Συντάχθη και ένεκρίθη σχετικόν κείμενον.

μακροπροθέσμων στόχων και ἱερῶν δραματισμῶν, ὅπερ ἄλλως τε ἐπιβεβαιούται και *ἐξ ἄλλων ὑπευθύνων θέσεων, ἀπὸ τὰς ὁποίας διήλθεν, ὡς τὴν τοῦ Γενικοῦ Γραμματέως τοῦ Ὑπουργείου Παιδείας και Θρησκευμάτων τῆ 1952, τοῦ Γενικοῦ Διευθυντοῦ Θρησκευμάτων ἐν τῷ Ὑπουργείῳ Παιδείας κατὰ τὰ ἔτη 1945 και 1962-1964, τοῦ Πρυτάνεως τοῦ Παν)μίου Ἀθηνῶν κατὰ τὸ ἀκαδημαϊκὸν ἔτος 1960) 61, καθὼς και τοῦ Προέδρου ἢ μέλους τοῦ Διοικητικοῦ Συμβουλίου τῆς τροφῆς αὐτοῦ Ριζαρίου Σχολῆς, τῆς ὁποίας ἐπὶ τι διάστημα ἐχορημάτισεν ἐπίσης Διευθυντῆς και Ἐπόπτης Ἐκπαιδεύσεως. Παντοῦ διέλαμψεν ἡ δύναμις τοῦ νοῦ και ἡ ἀνωτερότης τοῦ χαρακτήρος του και ἀπεδείχθη ἐν τῇ πράξει εἰς πολλὰ πρωτοπορητικῶς, εἰς ὅλα δὲ ἀξιοπρόσεκτος».

3. Λυποῦμαι, διότι δὲν ἐπιτρέπει ὁ χώρος μιᾶς διδλοκρισίας νὰ μεταφέρω ὅλους τοὺς ἐν προλόγῳ ἐμπνευσμένους λόγους τοῦ Σεβ. Κίτρου κ. Βα ρ ν ἄ θ α. Ἐμπεῖρος τῆς γραφίδος χειριστῆς, συγγραφεὺς πολλῶν ἔργων ὁ ἴδιος, ἅμα δὲ και στενὸς συνεργάτης τοῦ αἰδίου Καθηγητοῦ Βέλλα, ἐγνώρισεν ὅσον ὀλίγοι τὸν ἄνδρα και εἶναι εἰς θέσιν νὰ ἐκθέσῃ τὰ κατ' αὐτὸν ἐπίσης ὅσον ὀλίγοι. Ἀλλ' ὁ Σεβ. Κίτρος ἀπέδειξε, με τὴν ἀναληφθεῖσαν ὑπ' αὐτοῦ ἐπιμέλειαν τῆς ἐκδόσεως τοῦ περὶ οὗ ὁ λόγος ἔργου, και τὴν μεγάλην ἐκτίμησιν, τὴν ὁποίαν ἔτρεφε πρὸς τὸν ἄνδρα. Ὁ Σεβ. Κίτρος κατέβαλεν οὐχὶ μικρὰς προσπάθειάς διὰ τὴν ἀριότητα τῆς ἐκδόσεως, ἐπιβλέψας τὰ δοκίμια τῆς ἐκτυπώσεως και ἐπιμεληθεὶς τῆς ἐν γένει διορθωτικῆς ἐπεξεργασίας τῶν τυπογραφικῶν. Πρὸς τοῦτο εἶχεν ὡς συμβοηθὴν και τὸν ἀριστον μαθητὴν τοῦ Βέλλα και νῦν Καθηγητὴν τῆς Εἰσαγωγῆς και Ἑρμηνείας τῆς Π.Δ. ἐκ τῶν Ο' ἐν τῷ Παν)μίῳ Ἀθηνῶν Νικ. Παπαδόπουλον, ἰδίως ἐν σχέσει πρὸς τὴν ἑβραϊκὴν ὀρολογία και γραφήν.

Τὸ περιγράμμα τοῦ ἔργου ἔχει ὡς ἀκολουθως: Προλεγόμενα, Πίναξ συντομογραφικῶν, Βιβλιογραφία. Εἰσαγωγὴ: 1. Ἐννοια τῆς Ἑβραϊκῆς Ἀρχαιολογίας. 2. Μέθοδος, χρονικά ὄρια, διαιρέσεις. 3. Πηγαι. 4. Ἱστορία τῆς ἐπιστήμης τῆς Ἑβραϊκῆς Ἀρχαιολογίας. — Μέρ ο ς π ρ ὠ τ ο ν: Προϊστορητικὴ περίοδος: 1. Παλαιστίνη. 2. Οἱ προϊστορικοὶ χρόνοι τῆς Παλαιστίνης. 3. Ἡ ἱστορικὴ περίοδος μέχρι τῶν χρόνων τῆς εἰσβολῆς τῶν Ἰσραηλιτῶν. Α. Ἡ ἱστορικὴ εἰκὼν. Β. Ὁ πολιτισμὸς τῆς ἐποχῆς: α) Ἡ μεταλλουργία, β) ἡ κεραμοπλαστικὴ, γ) ἡ ἀρχιτεκτονικὴ, δ) ἡ ζωὴ και ε) ἡ θρησκεία και ἡ λατρεία. — 4. Ὁ πολιτισμὸς τῶν εἰς Παλαιστίνην εἰσβαλόντων Ἰσραηλιτῶν. Μέρ ο ς δ ε ὑ τ ε ρ ο ν: Ὁ θρησκευτικὸς βίος τοῦ Ἰσραήλ. Κεφ. Α': Οἱ ἱεροὶ τόποι τῆς λατρείας: 1. Ἡ Σκηνὴ τοῦ Μαρτυρίου. 2. Τὰ ἐν Παλαιστίνῃ ἱερά μετὰ τὴν εἰσόδον τῶν Ἰσραηλιτῶν ἐν αὐτῇ. 3. Ὁ Ναὸς τοῦ Σολομώντος. 4. Ὁ Ναὸς τοῦ Ζοροβάβελ. 5. Ὁ Ναὸς τοῦ Ἡρώδου. 6. Οἱ ἐκτὸς τῆς Παλαιστίνης Ναοί. 7. Αἱ συναγωγαί. — Κεφ. Β': Τὸ Ἰε ρ α τ ε ἰ ο ν: 1. Γένεσις και ἐξέλιξις Ἱερέων και Λευιτῶν. 2. Οἱ Ἱερεῖς. 3. Ὁ Ἀρχιερεὺς. 4. Οἱ Λευῖται. — Κεφ. Γ': Ἡ λ α τ ρ ε ἰ α: 1. Αἱ αἱματηραὶ θυσίαι. 2. Αἱ ἀνάμακτοι θυσίαι. 3. Αἱ εὐχαί. 4. Αἱ ἱεραὶ προσφοραί. 5. Καθαρὸν και ἀκάθαρ-

τον. 6. Ἡ ἐθνικὴ λατρεία. — Κεφ. Δ': Α ἰ Ἐ ο ρ τ α ἰ: 1. Ἡ ἐβδομαδιαία ἑορτὴ τοῦ Σαββάτου. 2. Ἡ ἑορτὴ τῆς Νεομηνίας. 3. Ἡ ἑορτὴ τῆς Σκηνοπηγίας. 4. Ἡ ἑορτὴ τοῦ Ἑξίλασμοῦ. 5. Ἡ ἑορτὴ τοῦ Πάσχα. 6. Ἡ ἑορτὴ τῆς Πεντηκοστῆς. 7. Ἡ ἑορτὴ τῶν Κλήρων. 8. Ἡ ἑορτὴ τῶν Ἑγκαίνων τοῦ Ναοῦ. — Κεφ. Ε': Α ἰ ἰ δ ἰ ἄ ζ ο υ ς α ἰ θ ρ η σ κ ε υ τ ἰ κ α ἰ ὁ μ ἄ δ ε ς: 1. Οἱ Προφῆται. 2. Οἱ Ναζαῖοι. 3. Οἱ Ρεχαβίται. 4. Οἱ Σοφοί. 5. Οἱ Νομοδιδάσκαλοι. 6. Οἱ Φαρισαῖοι. 7. Οἱ Σαδδουκαῖοι. 8. Οἱ Ἑσσαῖοι. 9. Οἱ Θεραπευταί. 10. Οἱ Σαμαρεῖται. — Ἐδρετήριο (ὀνομάτων, ὄρων, θεμάτων). Παροράματα.

4. Ἐπιτήδες κατεχώρισα τὸ περιεχόμενον ὀλόκληρον τοῦ διαγράμματος τοῦ ἔργου, ἵνα και οἱ μὴ οἰκτεῖοι πρὸς τὸ θέμα λάβουν σαφῆ γνώσιν τῶν διερευνημένων και ἐκτιθεμένων θεμάτων. Τὸ ἔργον πρόκειται ἀσφαλῶς νὰ ἀναπληρωσῆ μέγα κενὸν εἰς τὴν πτωχὴν ἑλληνικὴν βιβλιογραφίαν, τὴν σχετικὴν πρὸς τὴν Ἑβραϊκὴν Ἀρχαιολογίαν, ἥτις τόσο στενῶς σχετίζεται εἰς πολλοὺς τομεῖς τῆς χριστιανικῆς λατρείας, ἀκόμη και με τὴν ἐκκλησιαστικὴν Ἀρχιτεκτονικὴν, τὰς χριστιανικὰς ἱεράς Ἀκολουθίας και τὰ ἱστορούμενα ἀποκαλυπτικὰ γεγονότα τῆς Καινῆς Διαθήκης. Τὴν μόνην παρατήρησιν ἣ ὑπόδειξιν δι' ἐνδεχομένην δευτέραν ἔκδοσιν πού θὰ ἤθελον νὰ κάμω, εἶναι ὅπως αἱ λίαν ἐνδιαφέρουσαι εἰκόνες τυπωθῶσι μελλοντικῶς ἐπὶ ἀρίστου χάρτου και, εἰ δυνατόν, μετὰ πολυχρωμίας, ὥστε ὁ ἀναγνώστης νὰ ἔχῃ σαφεστέρην ἀντίληψιν τῆς ἐκφράσεως αὐτῶν.

Εἶναι πεποθησίς μου, ὅτι τὸ ἔργον, τοῦ ὁποίου ἣ ἔκδοσις συμπίπτει πρὸς τὴν συμπλήρωσιν δεκαετίας ἀπὸ τῆς ἐκδημίας τοῦ ἀειμνήστου Καθηγητοῦ, θὰ εἶναι εὐπρόσδεκτον ὄχι μόνον ἀπὸ τοὺς σπουδαστὰς τῆς Θεολογίας, ἣ τοὺς Κληρικούς, ἀλλὰ και ἀπὸ ὅλους τοὺς ἐπιθυμοῦντας νὰ λάβουν γνώσιν τῶν θεμάτων τῆς Ἑβραϊκῆς Ἀρχαιολογίας, περὶ τῶν ὁποίων μικρὰς γνώσεις ἔχουν οἱ περισσώτεροι.

ΚΩΝ. Γ. ΜΠΟΝΗΣ

Ἀκαδημαϊκὸς

Π α ν τ ε λ ε ἡ μ ο ν ο ς Κ. Κ α ρ α ν ἰ κ ὄ λ α, Μητροπολίτου Κορίνθου. Τὸ Κρανίδι. Κομμάτια ἀπὸ τὴν χαμένη ἱστορία του, Κόρινθος 1980, σελ. 212.

Τὸ ἀνωτέρω βιβλίον εἶναι ἡ νέα πνευματικὴ προσφορὰ τοῦ πολυγραφωτάτου Σεβασμιωτάτου Μητροπολίτου Κορίνθου κ. Π α ν τ ε λ ε ἡ μ ο ν ο ς Κ. Κ α ρ α ν ἰ κ ὄ λ α, και ἐτέθη εἰς κυκλοφορίαν ὑπὸ τῶν Ἐκδόσεων «Π ν ο ἡ» τῆς Ἱεράς Μητροπόλεως Κορίνθου, ὑπ' αὐξοντα ἀριθμὸν 5¹.

1. Τὰς προγενεστέραις ἐκδόσεις τῆς «Πνοῆς» βλ. ἐν «Ἡμερολόγιον τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος τοῦ ἔτους 1980. Περίοδος τρίτη. Ἔτος εικοστὸν δεύτερον. Ἐκδόσις τῆς Ἀποστολικῆς Διακονίας τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος, Ἀθήνα: 1980», σελ. 555.

Διὰ τοῦ βιβλίου τούτου, ὁ Σεβ., πραγματοποιεῖ ὡς ὁ ἴδιος σημειοῖ εἰς τὰ Προλεγόμενα αὐτοῦ, τὸ ὄνειρον τὸ ὁποῖον εἶχεν, νὰ ἀξιοθῆ νὰ γράψῃ «γύρω ἀπὸ τὴν ἱστορία τοῦ μέρους ποὺ γεννηθήκαμε, τοῦ Κρανιδίου», οἰκοδομιῶν, «ὅσο προσφερότανε, τὰ Κομμάτια ἀπὸ τὴ Χαμένη Ἱστορία τοῦ Κρανιδίου», ἐπὶ ὅλων τῶν ἀνεκδότων ἐγγράφων καὶ κειμένων, τὰ ὁποῖα δημοσιεύει.

Τὸ «Κρανίδι» τοῦ ὁ Σεβ. διαίρει εἰς δύο μέρη. Μὲ τὴν ἱστορικὴν δὲ εὐθύνην, ἢ ὁποῖα τὸν διακρίνει, σημειοῖ διὰ τὴν διαίρεσιν αὐτὴν τὰ ἐξῆς: «Τὸ Πρῶτον μέρος τοῦ βιβλίου ἀποτελεῖται ἀπὸ τὸ ἱστορῆμα γιὰ τὸ Κρανίδι, ἀληθινὸ καὶ εὐανάγνωστο, ποὺ εἶναι βασισμένον ἀπόλυτα, στὰ Κείμενα καὶ στὰ Ἐγγράφα, καὶ ποὺ συμπληρώνεται μὲ ἄλλες ἱστορικὰς μαρτυρίες καὶ μὲ περιλήψι πληροφοριῶν καὶ ἄλλων ἐγγράφων, ποὺ τὰ χρησιμοποίησαμε, καὶ ποὺ βρίσκονται στὸ τμήμα «Ἀρχεῖον Ἀγωνιστῶν - Τμήμα Χειρογράφων καὶ Ὁμοιοτύπων τῆς Ἐθνικῆς Βιβλιοθήκης Ἀθηνῶν (Βαλαζαίου)» (Προλεγόμενα, σελ. 10), ἐνῶ «Στὸ Δεύτερον, ἐπαναλαμβάνουμε, μέρος τῶν Ἐγγράφων καὶ Κειμένων - Ἀντιγράφων, δημοσιεύονται ὅπως θεσθίκαμε, καὶ ὅπως ἔχει προλεχθῆ, μὲ ὑποσημειώσεις καὶ σχόλια, α) τὰ Ἐγγράφα τῶν Μερμεταίων καὶ β) τὰ Κείμενα τῶν Μονοχαρτζαίων» (αὐτόθι), ἐπὶ τῶν ὁποίων στηρίζει καὶ ὑφαίνει τὰ «Κομμάτια ἀπὸ τὴ χαμένη ἱστορία τοῦ Κρανιδίου».

Καὶ εἰς μὲν τὸ πρῶτον μέρος τοῦ βιβλίου ὁ Σεβ. ἀσχολεῖται μὲ τὴν ἱστορίαν τοῦ Κρανιδίου ἀπὸ τῆς ἐποχῆς τοῦ Ὀμήρου, καθ' ἣν ὡς Μάσης καὶ Μάσητα ἀναφέρεται, ἐν συνεχείᾳ δὲ μὲ τὴν ὀνομασίαν «Κρανίδιον» ἢ ὁποῖα ἀπαντᾷ τὸ πρῶτον εἰς διαθήκην τοῦ ἔτους 1634 Γερασίου τινὸς Ἱερομονάχου, ἀναφερόμενος δὲ εἰς ἀπάσας τὰς ἐκδοχὰς καὶ ὑποθέσεις περὶ αὐτῆς, καταλλήγει εἰς τὴν δευτέραν θέσιν ὅτι ἡ ὀνομασία «Κρανίδιον» εἶναι «παραφθορὰ τοῦ Κορωνίδα» καὶ ὅτι «τὸ Κρανίδι διασώζει: ἀλώδητα καὶ τὰ τέσσαρα σύμφωνα τῆς πανάρχαιας ὀνομασίας τῆς Κορωνίδος» (σελ. 16).

Ἀκολούθως, ὁ Σεβ., ἀναφέρεται εἰς «τὸ Κρανίδι καὶ τοὺς Κρανιώτες γενικά» (σελ. 16 - 34) τὴν Μοναχὴν Ἰουλιανὴν Παλαιολογίαν Κομνηνὴν ἀπὸ τὸν Μυστράν, ἢ ὁποῖα, τῇ προτροπῇ τοῦ Πατριάρχου Κωνσταντινουπόλεως Ἱερεμίου Α', ἔκτισε τὸν Ἀπρίλιον τοῦ 1527 τὴν Μονὴν Ζωοδόχου Πηγῆς Κρανιδίου: τὰ προνόμια τὰ ὁποῖα ἐχορήγησαν οἱ Τούρκοι εἰς τοὺς Κρανιδιώτας καὶ τὰ ὁποῖα ἀφηρέθησαν κατὰ τὰ Ὀρλωφικά τὸν Ἐπίσκοπον Δαμαλῶν καὶ Πεδιάδος Σωφρόνιον τὴν Εἰκόνα καὶ τὸν Ναὸν τοῦ Τιμίου Προδρόμου Κρανιδίου τὸν Ἀρχιμανδρίτην καὶ ἡγούμενον τῆς Μονῆς Αὐγοῦ Διονύσιον Βούλγαρον, ὡς καὶ εἰς διάφορα πρόσωπα τῶν οἰκογενειῶν: Γκιώνη, Γιαννούλα, Δέδε, Κρέστα, Λεμπέση, Μερμετή, Μονοχαρτζη, Τσαμζοῦ κ.λπ. καὶ τὴν προσφορὰν αὐτῶν εἰς τοὺς ἀγῶνας τοῦ ἔθνους (σελ. 34 - 83).

Εἰς τὸ δεύτερον μέρος τῶν κομματιῶν τῆς χαμένης ἱστορίας τοῦ Κρανιδίου, ὁ Σεβ., δημοσιεύει τὰ 264 Ἐγγράφα καὶ τὰ Κείμενα, τ.ξ. τὸ «στιμόνι» δι' οὗ ἐξέφυγεν τὸ πρῶτον μέρος τοῦ Κρανιδίου του, συνοδευόμενα δι' ἐπεξηγηματικῶν ὑποσημειώσεων καὶ σχολίων πληροφορικῶν (σελ. 85 - 201).

Ὁ Σεβασμιώτατος Κορίνθου κ. Παντελεήμων Κ. Καρανικόλας, διὰ τῆς μετὰ χεῖρας ἱστορικῆς μελέτης περὶ τῆς γενετήρας του, τοῦ Κρανιδίου, πρέπει νὰ εἶναι βέβαιος ὅτι, ἀφ' ἐνός μὲν πραγματοποιεῖ, ἔστω καὶ «στὰ ἐξήντα χρόνια» τῆς ἡλικίας του, τὸ ὄνειρον αὐτοῦ νὰ γράψῃ «γύρω ἀπὸ τὴν ἱστορία» τῆς ἰδιαιτέρας του Πατρίδος, ἀφ' ἑτέρου δέ, ὅτι ἐπέτυχεν ἐκείνο τὸ ὁποῖον σημειοῖ εἰς τὸν Ἐπίλογόν του (σελ. 84) διὰ τῶν ἐξῆς: «Νομίζουμε ὅτι ἐπιτύχαμε, μὲ τὴν διάσωση τῶν ἐγγράφων, τῶν Μερμεταίων, τῶν Κειμένων τῶν Μονοχαρτζαίων, καὶ αὐτῶν τῶν χειρογράφων καὶ ὁμοιοτύπων ποὺ δρῆκαμε στὴν Ἐθνικὴ Βιβλιοθήκη Ἀθηνῶν, νὰ συμβάλουμε στὴν ὅσο ἦταν δυνατόν οἰκοδόμησιν, ἔστω καὶ κομματιασμένα, τῆς χαμένης Ἱστορίας τοῦ Κρανιδίου», καὶ νὰ εἶναι βέβαιος ὅτι ἐπὶ τῶν κομματιῶν ἀπὸ τῆς χαμένης ἱστορίας τοῦ Κρανιδίου του, θὰ στηριχθῶν μελλοντικῶς οἱ νεώτεροι ἱστορικοὶ καὶ μελετηταὶ διὰ τὴν συμπληρώσιν καὶ ολοκληρώσιν τῆς ἱστορίας τῆς διόσον ἀγαπητῆς του Πατρίδος, τοῦ Κρανιδίου.

ΣΠΥΡΙΔΩΝ ΔΗΜ. ΚΟΝΤΟΓΙΑΝΝΗΣ

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ

Ἱερά Ἀρχιεπισκοπὴ Ἀθηνῶν

Ἐχοντας ὅπ' ὄφει τὰς διατάξεις τῶν ἄρθρων 37, παρ. 2, καὶ 67 τοῦ Ν. 590)1977 «Περὶ τοῦ Καταστατικοῦ Χάρτου τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος», ὡς καὶ τὰς διατάξεις τῶν ἄρθρων 33 καὶ 34 τοῦ ὅπ' ἀριθ. 2)1969 Κανονισμοῦ «περὶ Ἱερῶν Ναῶν, Ἐνοριῶν καὶ Ἐφημερίων», προκειμένου, ἵνα προδῶμεν εἰς ἀνακτῆρυν ὑποψηφίους πρὸς πλήρωσιν κενῆς θέσεως τακτικοῦ Ἐφημερίου ἐν τῷ Ἱερῷ Ναῷ Ἁγίας Εἰρήνης Γαλατῆου, καλοῦμεν τοὺς βουλομένους, ἵνα καταλάβωσιν τὴν Ἐφημερικὴν ταύτην θέσιν καὶ ἔχοντας τὰ ὑπὸ τοῦ ἄρθρου 34)12 τοῦ αὐτοῦ ὡς ἄνω Κανονισμοῦ προβλεπόμενα κανονικὰ καὶ νόμιμα προσόντα, ὅπως ἐντὸς μηνὸς ἀπὸ τῆς δημοσιεύσεως τῆς παρούσης προκηρύξεως εἰς τὸ Περιοδικὸν «ΕΚΚΛΗΣΙΑ» ὑποβάλλωσιν ἡμῖν τὰ γεννηθέντα δικαιολογητικὰ διὰ τὰ περαιτέρω.

Ἐν Ἀθήναις τῇ 6ῃ Νοεμβρίου 1980

† Ὁ Ἀθηνῶν ΣΕΡΑΦΕΙΜ

Ἱερά Μητρόπολις Μυτιλήνης

Ἐχοντας ὅπ' ὄφει τὴν διάταξιν τοῦ ἄρθρου 33 παρ. 2 τοῦ ὅπ' ἀριθμ. 2)1969 Κανονισμοῦ «περὶ Ἱερῶν Ναῶν, Ἐνοριῶν καὶ Ἐφημερίων» καὶ προκειμένου νὰ προδῶμεν εἰς τὴν πλήρωσιν τῶν κενῶν ἐφημερικῶν θέσεων τῶν Ἱερῶν Ναῶν Τιμίου Προδρόμου Ἀισδορίου, Ἁγίου Κωνσταντίνου Νεοχωρίου καὶ Ἁγίου Γεωργίου Πληγωνίου, καλοῦμεν τοὺς ἐπιθυμοῦντας καὶ ἔχοντας τὰ νόμιμα καὶ κανονικὰ προσόντα, συμφώνως πρὸς τὰς κειμένας διατάξεις, ὅπως ὑποβάλλωσιν ἐντὸς μηνὸς ἀπὸ τῆς δημοσιεύσεως τῆς παρούσης εἰς τὸ Περιοδικὸν «ΕΚΚΛΗΣΙΑ» ἅπαντα τὰ προβλεπόμενα δικαιολογητικὰ.

Ἐν Μυτιλήνῃ τῇ 3ῃ Νοεμβρίου 1980

† Ὁ Μυτιλήνης ΙΑΚΩΒΟΣ

Ἐχοντας ὅπ' ὄφει: 1) τὰς διατάξεις τοῦ Ν.Δ. 1398)73 «περὶ συστάσεως ὀργανικῶν θέσεων Διακόνων παρὰ τῇ Ἀρχιεπισκοπῇ Ἀθηνῶν καὶ ταῖς Ἱεραῖς Μητροπόλεσι τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος», 2) τὴν ὅπ' ἀριθμ. 1342)77 ἡμετέραν ἀπόφασιν, 3) τὰς διατάξεις τῆς ὅπ' ἀριθμ. 2104)1976 Ἐγκυ-

κλίση της Ἱερᾶς Συνόδου τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος «περὶ ἀναδιάρθρωσεως τῶν ὀργανικῶν θέσεων Διακόνων», 4) τὰς διατάξεις τοῦ ἀρθροῦ 1 τοῦ Ν. 673)77 «περὶ ἀνακατανομῆς καὶ ρυθμίσεως ὀργανικῶν τινῶν θέσεων διακόνων» καὶ 5) τὰς διατάξεις τῶν ἀρθρῶν 33, 34, 36 καὶ 37 τοῦ ὑπ' ἀριθμ. 2) 1969 Κανονισμοῦ «περὶ Ἱερῶν Ναῶν, Ἑνοριῶν καὶ Ἐφημεριῶν» προκειμένου νὰ προσῶμεν εἰς τὴν ἀνακήρυξιν ὑποψηφίου Διακόνου πρὸς πλήρωσιν τῆς κενῆς ὀργανικῆς θέσεως τοῦ Ἱεροῦ Ναοῦ Παμμεγίστων Ταξιαρχῶν Παππάδου, καλοῦμεν τοὺς βουλομένους καὶ ἔχοντας τὰ ὑπὸ τοῦ Νόμου ὀριζόμενα προσόντα ὅπως ἐντὸς μηνὸς ἀπὸ τῆς δημοσιεύσεως τῆς παρούσης προκηρύξεως ἐν τῷ Δελτίῳ τῆς «Ἐκκλησίας» υποβάλλωσιν ἡμῖν σχετικὴν αἴτησιν μετὰ τῶν νομίμων δικαιολογητικῶν.

Ἐν Μυτιλήνῃ τῇ 3ῃ Νοεμβρίου 1980

† Ὁ Μυτιλήνης ΙΑΚΩΒΟΣ

Ἱερά Μητρόπολις Λαγκαδᾶ

Ἐχοντας ὑπ' ὄψει: 1) Τὸ ὑπ' ἀριθμ. 1398)73 Ν.Δ. περὶ συστάσεως ὀργανικῶν θέσεων Διακόνων κ.λπ., 2) Τὴν ὑπ' ἀριθμ. 20)73 ἀπόφασιν ἡμῶν «περὶ κατανομῆς τῶν ὀργανικῶν θέσεων Διακόνων», 3) Τὸν ὑπ' ἀριθμ. 2)1969 Κανονισμὸν τῆς Ἱερᾶς Συνόδου «Περὶ Ἱερῶν Ναῶν, Ἑνοριῶν καὶ Ἐφημεριῶν» καὶ προκειμένου νὰ προσῶμεν εἰς τὴν ἀνακήρυξιν ὑποψηφίου πρὸς πλήρωσιν τῆς κενῆς ὀργανικῆς θέσεως Ἱεροδιακόνου τοῦ Ἑνοριακοῦ Ἱεροῦ Ναοῦ Ἁγίου Γεωργίου Σοχοῦ, καλοῦμεν τοὺς βουλομένους καὶ ἔχοντας τὰ ὑπὸ τῶν Ἱερῶν Κανόνων καὶ τῶν Ἐκκλ. Νόμων ὀριζόμενα προσόντα, ὅπως ἐντὸς μηνὸς ἀπὸ τῆς δημοσιεύσεως τῆς παρούσης εἰς τὸ Περιοδικὸν «ΕΚΚΛΗΣΙΑ» υποβάλλωσιν ἡμῖν τὰ κανονικὰ καὶ νόμιμα δικαιολογητικὰ διὰ τὰ περαιτέρω.

Ἐν Λαγκαδᾶ τῇ 12ῃ Νοεμβρίου 1980

† Ὁ Λαγκαδᾶ ΣΠΥΡΙΔΩΝ

Ἱερά Μητρόπολις Κυθωνίας καὶ Ἀποκορώνου

ΠΡΑΞΙΣ ΓΠ' ΑΡΙΘΜ. 47)1980

Ἐχοντας ὑπ' ὄψει: 1) Τὸ ἀρθρον 54 τοῦ Ν. 4149)1961 «Περὶ Καταστατικοῦ Νόμου τῆς ἐν Κρήτῃ Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας καὶ ἄλλων τινῶν διατάξεων» 2) Τὰς διατάξεις τῶν ἀρθρῶν 33-37 τοῦ ὑπ' ἀριθμ. 2)69 Κανονισμοῦ «Περὶ Ἱερῶν Ναῶν, Ἑνοριῶν καὶ Ἐφημεριῶν» προκηρυσσομεν τὰς κενὰς Ἐφημεριακὰς θέσεις: α) Ἀρμένων Ἀποκορώνου, β) Ἐξωπόλεως Ἀποκορώνου, γ) Βρυσῶν Κυθωνίας, δ) Κατωχωρίου Κυθωνίας καὶ προσκαλοῦμεν τοὺς ἐπιθυμοῦντας νὰ καταλάβωσιν αὐτὰς καὶ ἔχοντας τὰ ἀνάλογα προσόντα νὰ υποβάλλωσιν ἐντὸς μηνὸς ἀπὸ τῆς δημοσιεύσεως τῆς παρούσης εἰς τὸ Περιοδικὸν «ΕΚΚΛΗΣΙΑ» τὰ κατὰ Νόμον δικαιολογητικὰ τῶν.

Ἐν Χανίοις τῇ 24ῃ Ὀκτωβρίου 1980

† Ὁ Κυθωνίας καὶ Ἀποκορώνου ΕΙΡΗΝΑΙΟΣ

Ἱερά Ἀρχιεπισκοπὴ Θυατείρων

Ἡ Ἱερά Ἀρχιεπισκοπὴ Θυατείρων ζητεῖ πέντε ἐγγάμους Ἱερεῖς κάτω τῶν 35 ἐτῶν. Προτιμῶνται οἱ ἔχοντες ὀλιγομελεῖς οἰκογενεῖς διὰ νὰ δυνηθοῦν νὰ ἐξελιχθοῦν ἐντὸς τῆς Ἀγγλικῆς Κοινωνίας. Πρέπει νὰ ἔχουν ἀπαραιτήτως ἐκκλησιαστικὴν ἢ θεολογικὴν κατάρτισιν.

Οἱ ἐνδιαφερόμενοι νὰ γράφουν εἰς τὴν διεύθυνσιν: ARCHDIOCESE OF THYATEIRA AND GREAT BRITAIN, 5 CRAVEN HILL, LONDON W. 2, ENGLAND. Ἡ νὰ τηλεφωνήσουν εἰς τὸ τηλέφωνον Λονδίνου 723 4787.

Συστατικὴ ἐπιστολὴ ἀπὸ Ἀρχιερέα εἶναι ἀπαραίτητος.

«ΕΚΚΛΗΣΙΑ»

ΕΠΙΣΗΜΟΝ ΔΕΛΤΙΟΝ ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

Ἐκδιδόμενον κατὰ δεκαπενθήμερον

ΕΠΟΠΤΕΥΟΥΣΑ ΕΠΙΤΡΟΠΗ

† Ὁ Μυτιλήνης ΙΑΚΩΒΟΣ

† Ὁ Κίτρους καὶ Κατερίνης ΒΑΡΝΑΒΑΣ

ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ

ΚΩΝ. Γ. ΜΠΟΝΗΣ

Καθηγητῆς τοῦ Πανεπιστημίου

Ἀκαδημαϊκός

ΣΥΝΔΡΟΜΑΙ

A) Ἐσωτερικοῦ: Δραχμαὶ 300 ἐτησίως.

B) Ἐξωτερικοῦ: Δολλάρια 15 ἐτησίως.

Τιμὴ ἐκάστου τεύχους μετὰ τοῦ «ΕΦΗΜΕΡΙΟΥ»
δρχ. 15.

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Κωνστ. Γ. Μπόνη, Ἀκαδημαϊκοῦ, Ὀμοτ. Καθηγητοῦ τοῦ Παν/μίου Ἀθηνῶν, Ἡ Μουσικῆ.

Ἰωάννου Ν. Καρμίρη, Ἀκαδημαϊκοῦ, Καθηγητοῦ, Ἡ Β' Οἰκουμενικῆ Σύνοδος, ἐπὶ τῇ 1600ῃ ἐπετειῷ αὐτῆς.

Σεβ. Μητροπ. Σηλυβρίας Αἰμιλιανοῦ, Ἐκθεσις περὶ τοῦ διαλόγου Ὁρθοδόξων καὶ Λουθηρανῶν.

Δημοσθένους Σαβράμη, Δρ. Θεολ., Φιλ. καὶ Κοιν. Ἐπιστ. Καθηγ. Παν. Κολωνίας, Ἡ «Κεφαλὴ» καὶ τὸ «Κέντρο» τῆς Ὁρθοδοξίας.

Παρατηρήσεων στήλη.

Ἐκκλησιαστικὰ Χρονικά.

Βιβλιοκρισίαι.

Παράρτημα.

ΕΚ ΤΟΥ ΤΥΠΟΓΡΑΦΕΙΟΥ ΤΗΣ ΑΠΟΣΤΟΛΙΚΗΣ ΔΙΑΚΟΝΙΑΣ Ἀθῆναι, Ἱασίου 1 — Τηλ. 710.73

Προϊστάμενος Τυπογραφεύου: Ἰωάννης Μιχαήλ. Ἀναστασάκη 3, Ζωγράφου. Τηλ. 7787.978.